

Razvoj turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera

Pavličić, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:202766>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

JELENA PAVLIČIĆ

**Razvoj turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i
turističke zajednice Općine Plitvička jezera**

**Development of tourism in the area of the tourist board Plitvice
Valleys and the tourist board of the municipality of Plitvice Lakes**

Završni rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u hotelijerstvu

**Razvoj turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i
turističke zajednice Općine Plitvička jezera**

**Development of tourism in the area of the tourist board Plitvice
Valleys and the tourist board of the municipality of Plitvice Lakes**

Završni rad

Kolegij: **Turistička geografija** Student: **Jelena Pavličić**
Mentor: **Izv. prof. dr. sc. Hrvoje Grofelnik** Matični broj: **25232/20**

Opatija, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Jelena Pavličić

(ime i prezime studenta)

25232/20

(matični broj studenta)

Razvoj turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera

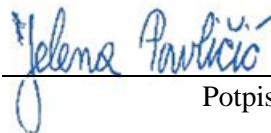
(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad smostano izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 24. lipnja 2024.

Potpis studenta

Sažetak

Održivi turizam bitna je komponenta u današnjoj globalnoj perspektivi turizma. Iako donosi mnoge ekonomske koristi, turizam istovremeno može imati značajan utjecaj na okoliš, lokalnu zajednicu i kulturu. Zbog toga, usmjeravanje na održivost postaje sve važnije kako bi se osigurao dugoročan razvitak i stabilnost turističkih destinacija. Održivi turizam orijentiran je ka ravnoteži između ekonomskih, socijalnih i ekoloških aspekata, s ciljem minimiziranja negativnih utjecaja na okoliš i zajednicu te maksimiziranja pozitivnih efekata. Takav odnos zahtjeva integrirani pristup u planiranju, upravljanju i promicanju turizma, uključujući sudjelovanje svih relevantnih dionika. Kroz rad, posebna pozornost posvećena je najstarijem i najpoznatijem nacionalnom parku u Hrvatskoj, Plitvičkim jezerima. Od prvih ozbiljnjih početaka turizma, Plitvička jezera posjećivalo je jedva tisuću turista godišnje, no ta se brojka danas izuzetno promijenila. Plitvička jezera i okolica na dobrom su putu prema pozitivnom razvoju turizma, ali je važno neprestano primjenjivati načela održivog razvoja gdje ključnu ulogu imaju lokalna uprava, turističke zajednice, ali i lokalno stanovništvo koje može služiti kao primjer.

Ključne riječi: Nacionalni park Plitvička jezera; održivi razvoj; turistička zajednica; lokalno stanovništvo

Summary

Sustainable tourism is an important component in today's global tourism perspective. Although it brings many economic benefits, tourism can simultaneously have a significant impact on the environment, the local community and culture. Therefore, focusing on sustainability is becoming increasingly important to ensure the long-term development and stability of tourist destinations. Sustainable tourism is oriented towards balancing economic, social and environmental aspects, with the aim of minimizing negative effects on the environment and community while maximizing positive effects. This approach requires an integrated approach to planning, managing and promoting tourism, involving the participation of all relevant stakeholders. Through this work, special attention will be given to the oldest and best known national park in Croatia, Plitvice Lakes. From the first serious beginnings of tourism, Plitvice Lakes was visited by barely a thousand tourists annually, but this number has changed significantly today. Plitvice Lakes and the surrounding area are on a good path towards positive tourism development, but it is important to continuously apply the principles of sustainable development, where local administration, tourist communities, and local residents, who can serve as examples, play a crucial role.

Keyword: Plitvice Lakes National Park; Sustainable development; Tourist board; Local population

Sadržaj

Uvod	1
1. Smještaj i položaj turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera	3
1.1. Geografski položaj turističke zajednice Plitvičke doline	3
1.2. Geografski položaj turističke zajednice Općine Plitvička jezera	6
2. Razvoj turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice općine Plitvička jezera ...	7
3. Obilježja turističke atrakcijske osnove	8
3.1. Prirodna baština turističke zajednice Plitvičke doline	8
3.2. Kulturna baština turističke zajednice Plitvičke doline	13
3.3. Prirodna baština turističke zajednice Općine Plitvička jezera	17
3.4. Kulturna baština turističke zajednice Općine Plitvička jezera	23
4. Suvremena obilježja turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera	32
4.1. Stanovništvo i doprinos stanovništva turističkoj zajednici	35
4.2. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	35
4.3. Lokalna akcijska grupa Lika	36
4.4. Događaji i manifestacije	38
4.5. Budućnost i održivost turističkih zajednica Općine Plitvička jezera i Plitvičke doline	39
Zaključak	42
Bibliografija	43
Popis ilustracija	47

Uvod

U razdoblju od sredine 20. stoljeća, moglo se primijetiti kako se turizam, polako i postepeno razvija na području Republike Hrvatske. Zbog svoje obale, prirodnih ljepota, kulturne baštine i bogate povijesti, Hrvatska je postala vrlo popularna destinacija te se tako javila potreba za turističkim zajednicama koje upravljaju razvojem turizma na manjim područjima potencirajući lokalne turističke specifičnosti destinacije. Turističke zajednice imaju ključnu ulogu u promociji turističkih destinacija, poticanju razvoja turističkih atrakcija te u poboljšanju kvalitete turističke ponude. To su organizacije koje povezuju lokalne vlasti, hotelijere i ugostitelje, putničke agencije i druge subjekte na jednom mjestu kako bi zajedničkim snagama promovirali i unaprijedili turizam u određenom području. Turizam u Hrvatskoj je vrlo bitan budući da pridonosi gospodarskom razvoju, zapošljavanju, razvoju infrastrukture, povećanju prihoda lokalnih zajednica, međunarodnoj suradnji i slično. Bitno je spomenuti da postoje tri osnovna aspekta održivog razvoja, a to su ekonomski, socijalni te ekološki aspekt. Ekonomski aspekt odnosi se na prihvatljivu razinu turističkih aktivnosti kada turizam ne šteti ekonomskim aktivnostima lokalne zajednice, odnosno na stvaranje ekonomskog rasta na način koji je dugoročno održiv. Socijalni aspekt se može razmatrati sa dva pristupa. Prvi pristup odnosi se na broj turista koji ne uzrokuje nelagodu lokalnom stanovništvu, a drugi se odnosi na broj turista koji omogućava ugodno iskustvo koje se može očitati u broju povratka istih gostiju u istu destinaciju. Ekološki aspekt temelji se na zaštiti okoliša prihvaćenjem aktivnosti koje omogućuju okolišu da zadrži sposobnost samoobnove. Ukoliko se zanemaruje bilo koji od tri opisana aspekta, neizbježno se stvara neravnoteža koja rezultira razvojem koji se ne može smatrati održivim.¹ S obzirom na navedene aspekte, turizam u Hrvatskoj posjeduje i negativne strane kao što je sezonska koncentracija turista, potreba za održivosti kako bi se očuvala prirodna i kulturna baština te stalna potreba za inoviranjem turističke ponude. U radu će se prikazati razvoj turizma u okolini najstarijeg hrvatskog Nacionalnog parka Plitvička jezera kojeg je UNESCO svrstao na Popis svjetske baštine 26. listopada 1979. godine. Istražit će se odgovor na pitanje na koje načine djeluju turističke zajednice Plitvičke doline i Općine Plitvička jezera i kako uspijevaju očuvati prirodne resurse za buduće generacije.

¹ Grofelnik, H. Je li održivi razvoj turizma ostvariv?. Geografski horizont, 65 (1), 21-34., 2019. <https://hrcak.srce.hr/236114> (29.05.2024.)

Predmet rada je istražiti predstavlja li destinacija Nacionalnog parka Plitvička jezera, okolica Plitvica, primjer uspješnog upravljanja turizmom koji balansira između privlačenja posjetitelja i očuvanja prirodnog okoliša.

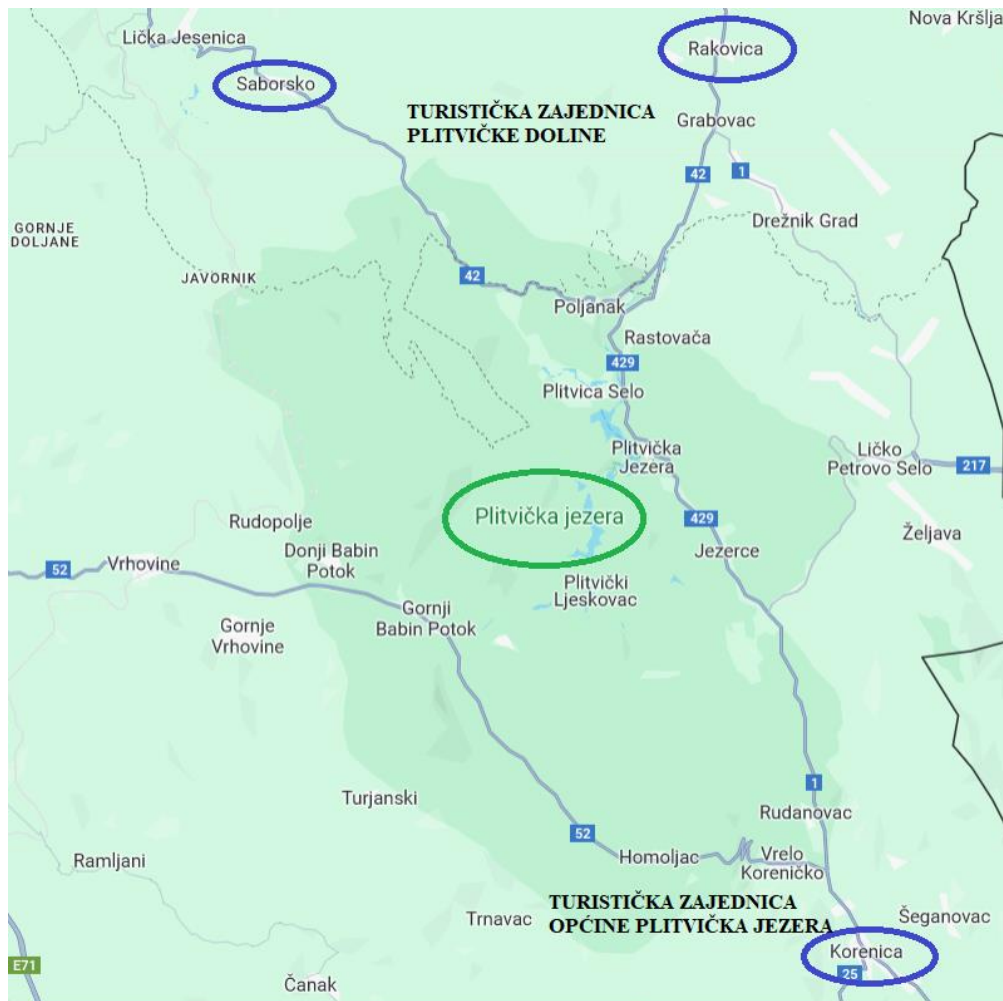
Za pripremu završnog rada korištene su stručne knjige relevantne za temu istraživanja, znanstveni i stručni članci te internetski izvori iz područja turizma i geografije. U radu su korištene razne metode prikupljanja sekundarnih podataka te metoda deskripcije, analize, sinteze i deskriptivne statističke metode. Za prikupljanje podataka korištena je e-pošta te je proveden intervju s predstavnicama Turističke zajednice Plitvičke doline.

Rad je podijeljen u međusobno povezana četiri dijela. U prvom je poglavlju prikazan geografski položaj turističkih zajednica koje okružuju Nacionalni park Plitvička jezera. U drugom poglavlju analiziran je razvoj turizma u okolici Plitvica kao i nastanak navedenih Turističkih zajednica. U trećem poglavlju navedena je i opisana kulturna i prirodna baština koje su obuhvaćene područjem obje Turističke zajednice. U posljednjem poglavlju istraženi su oblici turizma koji djeluju na području Plitvica te odnos između turizma i lokalnog stanovništva, uključujući doprinos lokalnog stanovništva turizmu te pitanje održivog razvoja.

1. Smještaj i položaj turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera

Turistička zajednica Plitvičke doline i turistička zajednica Općine Plitvička jezera nalaze se u središnjoj Hrvatskoj, u neposrednoj blizini nacionalnog parka Plitvička jezera (Slika 1.). Obje turističke zajednice su zaslužne za veliki doprinos u razvoju turizma na tom području.

Slika 1. Geografski položaj turističkih zajednica u odnosu na Nacionalni park Plitvička jezera

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

1.1. Geografski položaj turističke zajednice Plitvičke doline

Turistička zajednica Plitvičke doline² djeluje na dva područja, a to su područje Općine Rakovica i područje Općine Saborsko. Obje općine se naslanjaju na značajnu, prirodnu turističku destinaciju Hrvatske, Plitvička jezera pa je ovakvo tematsko udruživanje bilo logičan slijed.

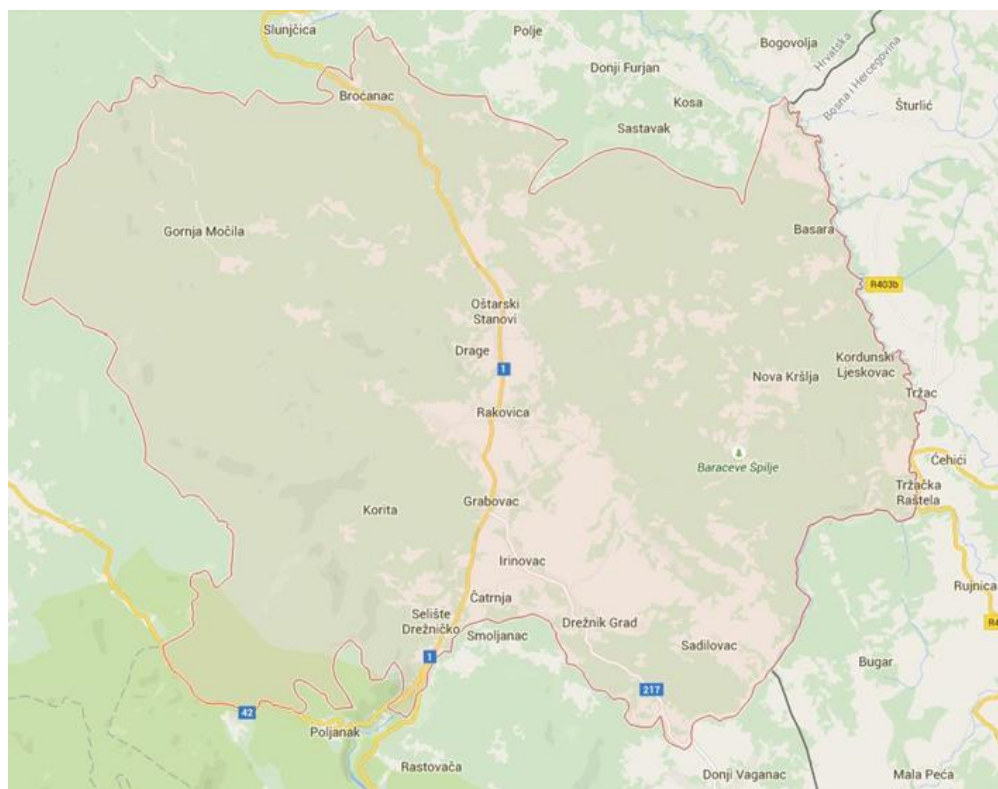
² Intervju putem e-pošte s tajnicom turističke zajednice Plitvičke doline

Općina Rakovica³ smještena je na samom jugu Karlovačke županije, uz državnu cestu D1 koja povezuje Zagreb i Split što osigurava pogodnu vezu između središnjeg i južnog Jadrana s europskim i panonskim prostorom (Slika 2.) Područje Rakovice nije povezano s autocestom i nema željezničke povezanosti s riječkom prugom koja je udaljena 30 kilometara od Općine. Rakovica je od Zagreba udaljena 120 km.

Prostor Rakovice regionalno pripada Kordunu, ali se često naziva Likom, što geografski razmatrano nije točno jer je početak Like na rijeci Korani te se nastavlja prema Plitvicama, a općina Rakovica se nalazi prije rijeke Korane kad se gleda sa sjeverne strane.⁴

Površina Općine Rakovica iznosi 261 km², odnosno 25.580 ha, što je 7,16% ukupne površine Karlovačke županije. Dužina cijele granice Općine je 93,1 km, a sama Općina Rakovica obuhvaća 26 naselja. Na jugu Općina Rakovica graniči sa Ličko-senjskom županijom, a manji dio Općine (801ha) nalazi se na području Nacionalnog parka Plitvička jezera. Na istočnoj strani Općine se proteže granica s Bosnom i Hercegovinom. Područje Rakovice je turistički najvažniji dio Karlovačke županije budući da ima ulogu sjevernih ulaznih vrata u Nacionalni park Plitvička jezera.⁵

Slika 2. Karta Općine Rakovica

Izvor: Web stranica Općine Rakovica, <http://www.rakovica.hr/rakovica>, 01.03.2024.

³ Strategija razvoja turizma Općine Rakovica 2019.-2024.

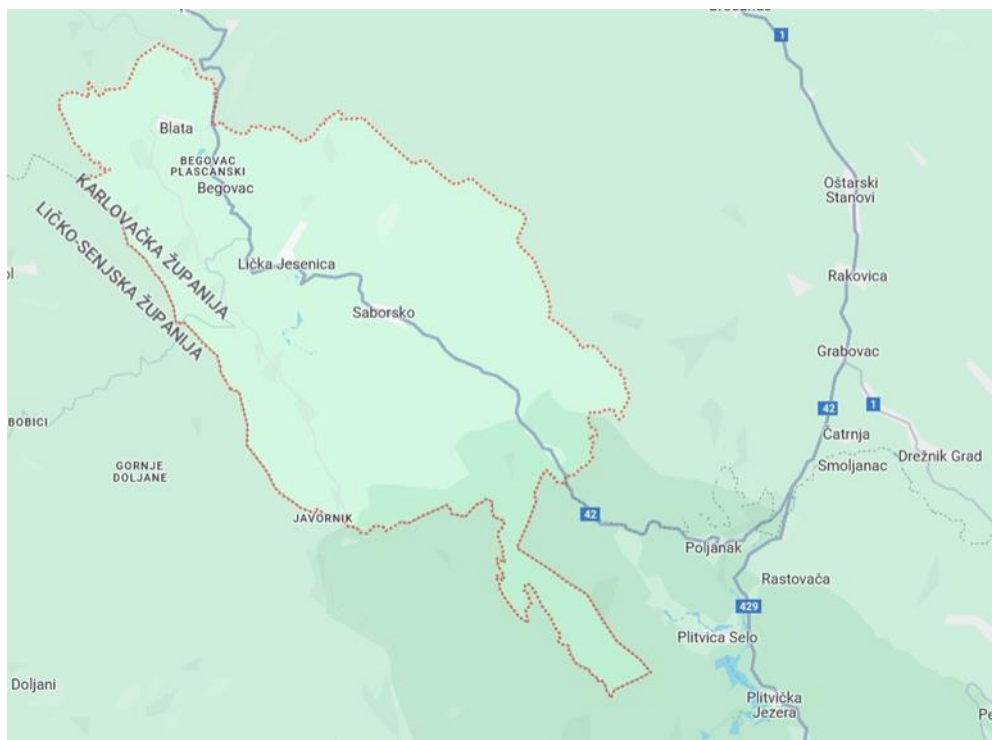
⁴ Strategija razvoja turizma Općine Rakovica 2019.-2024.

⁵ Rakovica.net, <https://www.rakovica.net>, preuzeto 10.03.2024.

Općina Saborsko⁶ nalazi se u središnjem dijelu Hrvatske (Slika 3.). Smještena je u ogulinsko-plašćanskoj kotlini koja pripada dinarskom planinskom sustavu. Zbog svojih prirodnih i geografskih karakteristika pripada regiji gorske Hrvatske. Područje Općine Saborsko rasprostire se na površini od 132 km². Pozicionirano je na sjevernom djelu Nacionalnog parka Plitvička jezera te je tako gotovo četvrtina prostora unutar granica Nacionalnog parka. Na sjeveru, Općina Saborsko graniči s Općinom Plaški, na istoku s Općinom Rakovica, Općinom Vrhovine na jugu i na zapadu s Gradom Otočcem i Općinom Brinje.

Na teritoriju Općine Saborsko raspoređena su četiri naselja te s obzirom da je veće lokalno središte, naselje Saborsko je centar općine s administrativnim uredima, područnom školom, ambulantom, trgovinom, kafićima i poštanskim uredom. Uz šumarstvo se razvijaju stočarstvo, poljoprivreda te proizvodnja ekološke hrane, a posebno uspješno se razvijaju turizam i ugostiteljstvo, ne samo zbog neposredne blizine Nacionalnog parka, već i zbog brojnih drugih prirodnih resursa.⁷

Slika 3. Geografski položaj Općine Saborsko

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

⁶ Općina Saborsko – službene stranice <https://saborsko.hr/o-opcini-saborsko/>, preuzeto 10.03.2024.

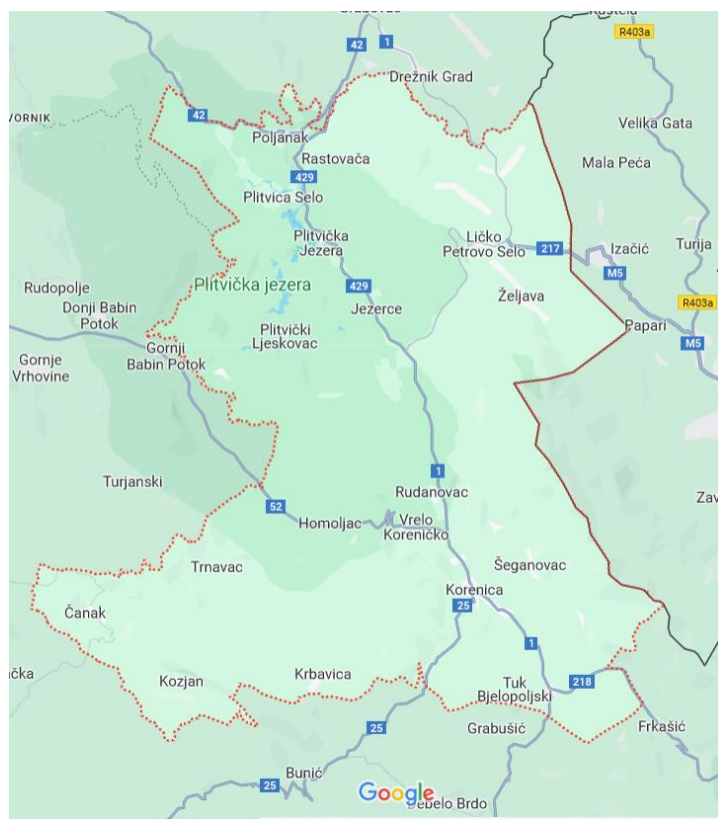
⁷ Plan razvoja Općine Saborsko za razdoblje 2021.-2027. godine

1.2. Geografski položaj turističke zajednice Općine Plitvička jezera

Općina Plitvička jezera pripada Ličko-senjskoj županiji i nalazi se na sjeveroistočnom dijelu županije (Slika 4.). Na sjeveru graniči sa Općinom Rakovica i Općinom Saborsko, na istoku graniči s Bosnom i Hercegovinom, na jugu s Općinom Udbina i Gradom Gospićem, a na zapadu s Općinama Vrhovine i Perušić i Gradom Otočcem. Od gospodarskog i administrativnog središta županije, Grada Gospića, Općina Plitvička jezera udaljena je 47,2 km. Sjedište općine je u Korenici te Općina ima 41 naselje.⁸

Općina pokriva 469,70 km², što čini 8,78% ukupne površine Ličko-senjske županije. Prometno-geografski položaj Općine se smatra povoljnim zbog dobro razvijene i dostupne cestovne mreže. Dobra prometna povezanost sa ostatkom Republike Hrvatske je osigurana državnim cestom D1. Ovim područjem Autocesta A1 ne prolazi, a najbliži izlaz na autocestu je na čvoru Otočac koji je od općinskog središta udaljen 47,3 km. Na području općine nije omogućen željeznički promet, a najbliže zračne luke su Zračna luka Zadar (udaljena 136 km od središta općine), Zračna luka Rijeka (udaljena 139 km od središta općine) i Zračna luka Franjo Tuđman, Zagreb (udaljena 163 km od središta općine).⁹

Slika 4. Geografski položaj Općine Plitvička jezera

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

⁸ Strategija razvoja Općine Plitvička jezera 2018.-2022.

⁹ Strategija razvoja Općine Plitvička jezera 2018.-2022.

2. Razvoj turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice općine Plitvička jezera

Prostor i šira okolica Nacionalnog parka Plitvička jezera mjesto su čovjekove prisutnosti i života od prapovijesti do danas, no do početka druge polovice 19. stoljeća područje je bilo potpuno nepoznato široj javnosti. Glavni razlozi zašto se nije putovalo na ova područja su bile ratne opasnosti i nepostojanje cesta i putova. Prvi značajni turisti počeli su dolaziti krajem 19. stoljeća. Razvojem infrastrukture poput cesti, staza, mostova i vidikovaca, područje je postalo sve dostupnije i popularnije. Tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata, Plitvička jezera su pretrpjela određena razaranja zbog sukoba, no međunarodne zajednice i lokalno stanovništvo brzo su se angažirali u obnovi i zaštiti Nacionalnog parka. Nakon Domovinskog rata, područje i okolica Nacionalnog parka postaju jedne od glavnih, kontinentalnih, turističkih destinacija u Hrvatskoj te se tu javila potreba za turističkim zajednicama.¹⁰

Turizam se u okolnim područjima razvija usporedno s turizmom na Plitvičkim jezerima. Zbog provođenja aktivnosti u turizmu, godine 2012. u Upisnik turističkih zajednica upisana je turistička zajednica Općine Rakovica.¹¹ Od siječnja 2022. godine, turistička zajednica Općine Rakovica djeluje pod nazivom „Turistička zajednica Plitvičke doline.“ To je rezultat koji proizlazi iz partnerstva između općina Rakovica i Saborsko jer obje općine razvijaju turizam oslanjajući se na turizam Nacionalnog parka Plitvička jezera. Ovakav oblik suradnje ima značajnu ulogu u promociji destinacije koja je veliki potencijal u kontinentalnom turizmu.¹²

Turistička zajednica Općine Plitvička jezera sa sjedištem u Korenici je sa službenim radom započela 13. lipnja 2012. godine kada je upisana u Upisnik turističkih zajednica sa skraćenim nazivom zajednice TZO Plitvička jezera. TZO Plitvička jezera osnovana je prije svega radi promicanja i razvoja kontinentalnog turizma Republike Hrvatske, kao i za zaštitu ekonomskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju usluge u ugostiteljstvu i turizmu na razini Općine Plitvička jezera.¹³

¹⁰ Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/povijest/>, preuzeto 10.03.2024.

¹¹ Statut Turističke zajednice Općine Rakovica

¹² Intervju putem e-pošte s tajnicom turističke zajednice Plitvičke doline

¹³ Statut Turističke zajednice Općine Plitvička jezera, 2020. godine

3. Obilježja turističke atrakcijske osnove

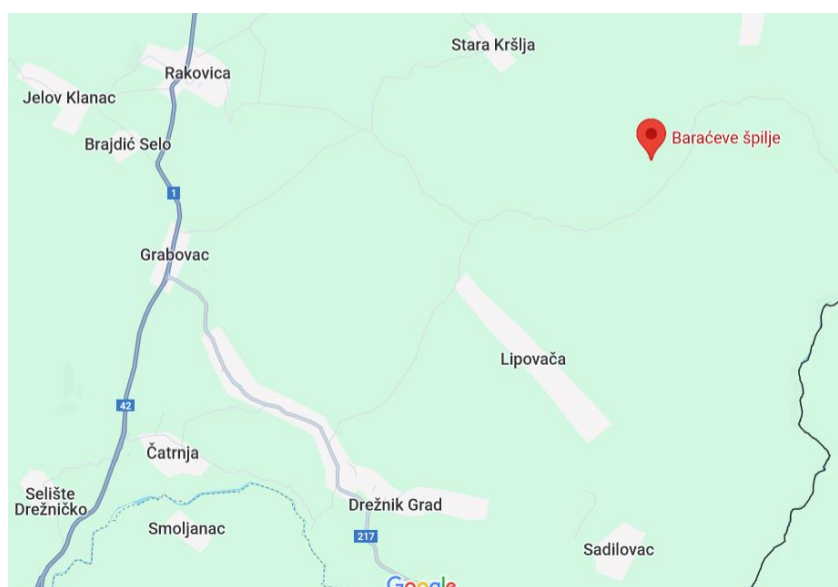
Pojam turistička atrakcijska osnova predstavlja raznolikost i kvalitetu turističkih atrakcija koje određena destinacija nudi. Turističke atrakcije predstavljaju osnovu turističke ponude nekog mjesta ili regije. Većina istraživača se slaže da su turističke atrakcije ključni resurs na kojem se razvija turizam. Potencijalne i realne turističke atrakcije predstavljaju osnovni turistički resurs svake destinacije, oblikujući strukturu njezine turističke ponude i potičući opći razvoj turizma. Njihov značaj proizlazi iz turističkih potreba, motivacija i aktivnosti. Turističke atrakcije obično imaju snažno prostorno obilježje, bilo da su dio prostora ili da su jasno definirane u prostoru.¹⁴

3.1. Prirodna baština turističke zajednice Plitvičke doline

Baraćeve špilje

Baraćeve špilje nalaze se na devet kilometara udaljenosti od Rakovice (Slika 5.) te su jedan od poznatijih speleoloških lokaliteta u Hrvatskoj koji privlači posjetitelje iz cijelog svijeta. Na 21. sjednici Županijske skupštine Karlovačke županije, koja se održala 29. ožujka 2016. godine u Karlovcu, šire područje Baraćevih špilja steklo je status značajnog krajobraza. Zbog duge povijesti čovjekovog utjecaja, geografskog položaja i klimatskih uvjeta, ovaj prostor je bogat krajobraznim, biološkim, paleontološkim, geomorfološkim te geospeleološkim vrijednostima.¹⁵

Slika 5. Položaj Baraćevih špilja

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

¹⁴ Kušen, Eduard, *Turizam i prostor – Klasifikacija turističkih atrakcija*, Zagreb: Institut za turizam, 2002

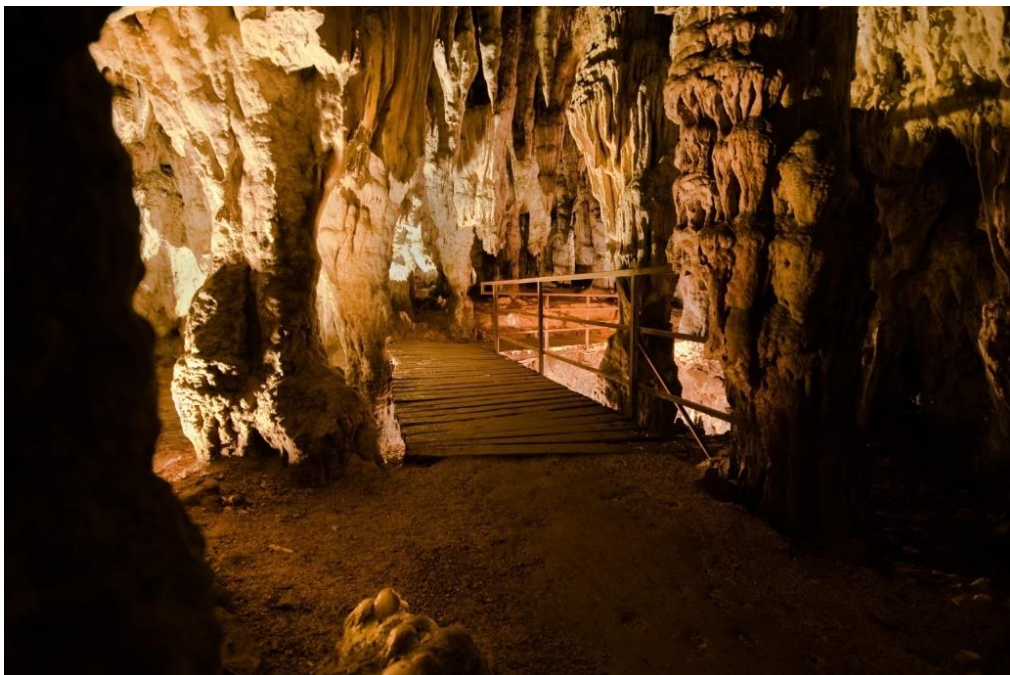
¹⁵ Javna ustanova Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/znacajni-krajobraz/>, preuzeto 27.03.2024.

Od samih početaka, uz procese istraživanja Baračevih špilja, počelo je uređivanje za organizirano posjećivanje tako su se na ulazu postavljala željezna rešetkasta vrata, uređivale su se staze, postavljali mostići i ograde na opasnim mjestima. Od 14. kolovoza 1892. godine, špilje su otvorene za posjetitelje.¹⁶

Špilje su posjećivali i o njima pisali slavni hrvatski prirodoslovci i putopisci, kao što su Dragutin Franić, Dragutin Hirtz, Ivan Krajač i Josip Poljak. Na temelju njihovih opisa može se zaključiti da Baračeve špilje privlače brojne turiste koji su došli prvotno posjetiti Plitvička jezera. Posjećivanje Baračevih špilja je prekinuto dva puta zbog Drugog svjetskog i Domovinskog rata, a inicijativa oko revitalizacije Baračevih špilja pokrenuta je 1999. godine.¹⁷

Jedina špilja koja je turistički uređena u području Značajnog krajobraza je Gornja Baračeva špilja (Slika 6.). Ulaz u špilju nalazi se nad Baračevom strminom, gdje se nalazi info kiosk sa prodajom suvenira i ulaznica, dječje igralište, teren za mali nogomet i badminton, stolovi i klupe, sjenice i drvene ležaljke. Osim Gornje Baračeve špilje, za posjetitelje su otvorene tri pješake staze. Organiziran posjet špilji s vodičem dopušten je od ožujka do listopada dok su zimi posjeti zabranjeni radi zaštite šišmiša koji su tada u hibernaciji.

Slika 6. Gornja Baračeva špilja

Izvor: Službena stranica Javne ustanove Baračeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/>

¹⁶ Plan upravljanja Značajnim krajobrazom Baračeve špilje i pridruženim područjima ekološke mreže (PU 8004) 2023. – 2032

¹⁷ Plan upravljanja Značajnim krajobrazom Baračeve špilje i pridruženim područjima ekološke mreže (PU 8004) 2023. – 2032

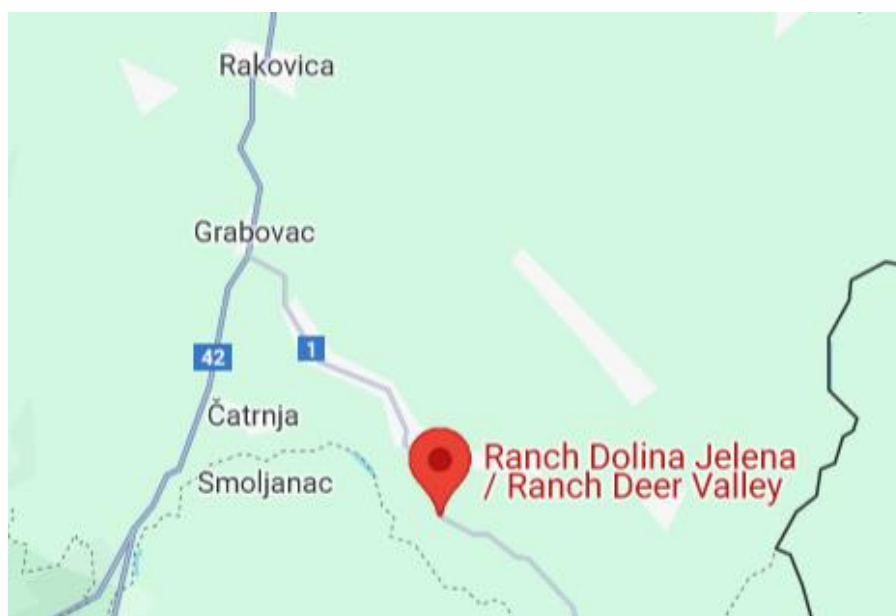
U siječnju 2023. godine, u sklopu Baračevih špilja, otvoren je Speleon¹⁸. Speleon je centar podzemne baštine i posjetiteljski centar posvećen podzemnim prirodnim ljepotama ovog područja.

Ranč Dolina Jelena

Kao i sam Nacionalni park, široka okolica Plitvica također obiluje šumom i divljim životinjama. S idejom da se divlje životinje promatraju izbliza u svom prirodnom okruženju, za posjetitelje je otvoren Ranč Dolina Jelena.

Ranč Dolina Jelena je zoološki vrt okružen zimzelenom šumom, a nalazi se u Drežnik Gradu, u Općini Rakovica (Slika 7.). Osnovan je 2009. godine i u sklopu je obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva Bićanić.¹⁹

Slika 7. Položaj Ranča Dolina Jelena

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Obitelj Bićanić bavi se uzgojem običnog jelena i jelena lopatara (Slika 8.), a na ranču se još mogu vidjeti slavonske crne svinje i šest konja. Na ranču su omogućene vođene ture u kojima posjetitelji od vlasnika i stručnih vodiča mogu naučiti o prethodno navedenim životinjama. Posjetitelji mogu biti u neposrednom kontaktu sa životinjama, mogu ih hraniti i imaju priliku vidjeti otpale, očuvane jelenje rogove. Nakon obilaska, posjetitelji imaju priliku odmarati na ranču uz domaće proizvode.²⁰

¹⁸ Javna ustanova Baračeve Špilje <https://baraceve-spilje.hr/svecano-otvoren-centar-podzemne-bastine/>, preuzeto 27.03.2024.

¹⁹ Službena stranica Deer Valley <http://www.ranch-deervalley.com/>, preuzeto 27.03.2024.

²⁰ Službena stranica Deer Valley <http://www.ranch-deervalley.com/>, preuzeto 27.03.2024.

Slika 8. Ranč Dolina Jelena

Izvor: Službena stranica Dolina Jelena, <http://www.ranch-deervalley.com/>

Posebni rezervat Čorkova uvala

Na području Plitvičkih jezera postoje šume koje se smatraju prašumama. Prašume²¹ su ekosustavi koji su pretrpjeli minimalnu ili nikakvu intervenciju čovjeka te se razvijaju u svojem prirodnom stanju. Na Europskom tlu, prašumski oblici su rijetki pa su danas prašume ili rezervati prirode ili dijelovi nacionalnih parkova. Najpoznatija prašuma na Plitvičkom području je Čorkova uvala (Slika 9.).

Slika 9. Prašuma Čorkova uvala

Izvor: Službena stranica JUNP Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/>

²¹ Hrvatska Enciklopedija <https://www.enciklopedija.hr/clanak/prasuma>, preuzeto 27.03.2024.

Prašuma Čorkova uvala nalazi se u sjeverozapadnom djelu Nacionalnog parka Plitvička jezera, u općini Saborsko, a ime je dobila prema istoimenom naselju koje je smješteno u neposrednoj blizini. Prašuma se prostire na 84 hektara, a sastoji od bukve i jele koje rastu pod prirodnim uvjetima svoga staništa, bez utjecaja ljudi.²² Službeno, Čorkova uvala pripada sekundarnoj prašumi što znači da su u prošlosti neka stabla bila posječena za izradu daščica kojima su se pokrivale kuće, no to nije narušilo prašumsku strukturu.²³

Prašuma Čorkova uvala je 1965. proglašena zaštićenim područjem u skupini posebnog rezervata šumske vegetacije.²⁴ Zakon o zaštiti prirode definira posebni rezervat šumske vegetacije kao područje na kopnu ili moru koje se ističe zbog svojih jedinstvenih ili rijetkih prirodnih vrijednosti ili kao stanište ugrožene divlje vrste ili samo kao ugroženo stanište. Glavni cilj takvih rezervata je očuvanje tih vrijednosti.²⁵

U svrhu zaštite i očuvanja šume, u Čorkovoj uvali nalazi se lugarnica. Lugarnica je izgrađena 1954. godine za potrebe šumarske službe Nacionalnog parka Plitvička jezera. Smještena je na rubu udoline, a projektirao ju je hrvatski arhitekt Ivan Vitić (Slika 10.). Zbog svoje arhitekture i dobre očuvanosti, lugarnica je proglašena zaštitnim kulturnim dobrom. Budući da se u zadnja tri desetljeća nije u potpunosti koristila, lugarnica je počela propadati pa joj je bila potrebna temeljna obnova koja je bila dovršena 2019. godine.²⁶

Nacionalni park Plitvička jezera ima stroge mjere zaštite kako bi se očuvao ovaj posebni rezervat, a posjetiteljima je omogućeno da istražuju određene dijelove Čorkove uvale putem označenih staza uz poštivanje pravila ponašanja.

²² Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/prasuma-corkova-uvala/>, preuzeto 27.03.2024

²³ Prpić, B., Z. Seletković. Istraživanja u hrvatskim prašumama I korištenje rezultata u postupku s prirodnom šumom. U: B. Mayer (ur.), Unapređenje proizvodnje biomase šumskih ekosustava, 97 - 104, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Šumarski institut, Jastrebarsko, Zagreb

²⁴ Radoš, D. (2018). *Dinamika strukture bukovo - jelove prašume Čorkova uvala* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije.

²⁵ Zakon.hr <https://www.zakon.hr/z/403/Zakon-o-za%C5%A1titi-prirode>, preuzeto 27.03.2024.

²⁶ Kulturno-povijesna baština Parka – Lugarnica Čorkova uvala <https://www.saborsko.net/>, preuzeto 27.03.2024.

Slika 10. Položaj lugarnice u Čorkovoj uvali

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

3.2. Kulturna baština turističke zajednice Plitvičke doline

Stari grad Drežnik

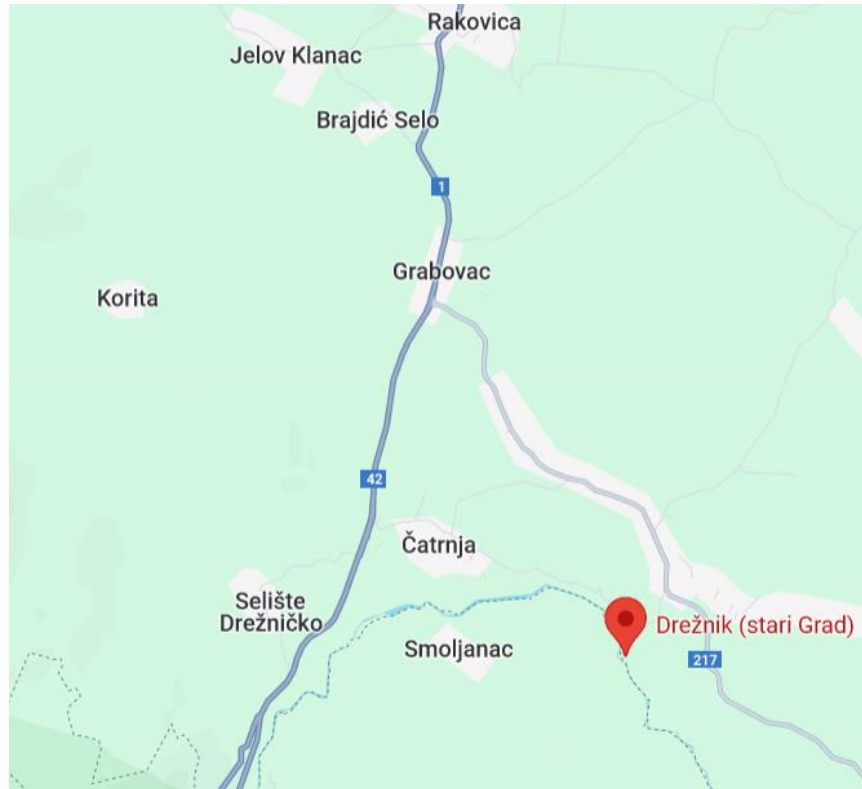
U prošlosti, prostor Korduna obilježen je burnim događanjima, posebno stalnim ratovanjima i sukobima oko granica. Ratni sukobi su se često vodili radi obrane od prodora osvajača, što je rezultiralo time da ovo područje nije moglo napredovati kao trgovačko središte, već je morao ispuniti obrambenu ulogu. Neprestana prijetnja od napada neprijatelja i potreba za stalnom obranom, ograničavali su mogućnosti razvoja koji su mogli biti ostvareni kroz trgovinu i ekonomske aktivnosti. Umjesto razvoja trgovine, orijentiralo se na očuvanje sigurnosti i teritorijalne cjelovitosti, što je oblikovalo povijest i karakter Rakovičkog područja.²⁷

Glavnu ulogu u obrani ovog područja imao je Stari grad Drežnik, frankopanska utvrda iz 12. stoljeća koja se nalazi u Drežnik Gradu, na litici i okružena rijekom Koranom, na samom jugu Karlovačke županije (Slika 11.). Kroz nekoliko stoljeća utvrda je promijenila više gospodara, među kojima su bili članovi obitelji Nelipića, Gisingovaca, Babonića, a od 1321. godine utvrdom su najduže gospodarili Frankopani. Utvrda je većinom služila za zaštitu ovog djela Europe od prodora Turaka. Tijekom 16. stoljeća, utvrda je bila pod neprestanom prijetnjom

²⁷ Turistička zajednica Slunj <https://slunj-rastoke.hr/stari-grad-dreznik/>, preuzeto 27.03.2024.

Turaka, a 1592. godine Turci su ju osvojili. Oslobođena je krajem 18. stoljeća u austro-turskom ratu. Godine 1866., carski erar prodao je utvrdu Drežnik nepoznatom trgovcu koji je započeo s rušenjem zidina i prodajom materijala za građevinske svrhe.²⁸

Slika 11. Položaj Starog grada Drežnik

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Stari grad Drežnik služio je za obranu u svakom ratu, a nakon Domovinskog rata Općina Rakovica je započela proces zaštite i restauracije Starog grada. Stari grad Drežnik jedan je od malobrojnih sačuvanih povijesnih atrakcija na području Turističke zajednice Plitvičke doline koje je općina Rakovica odlučila zaštititi i obnoviti. Godine 2015., obnovljen je veliki toranj i otvoren za posjetitelje sve do 2023. godine (Slika 12.).²⁹

²⁸ Turistička zajednica Slunj <https://slunj-rastoke.hr/stari-grad-dreznik/>, preuzeto 27.03.2024.

²⁹ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/stari-grad-dreznik/>, preuzeto 27.03.2024.

Slika 12. Obnovljeni toranj Starog grada Drežnik

Izvor: Službena stranica TZ Plitvičke doline, <https://plitvickedoline.hr/>

Unatoč tome što se kulom ne može prošetati iznutra, ima velik broj posjetitelja s obzirom da se nalazi na ruti mnogih pješačkih, biciklističkih i jahačkih staza s kojih se pruža panoramski pogled na utvrdu, ali i na kanjon rijeke Korane. Utvrda je jedna od reprezentativnijih simbola Općine Rakovica.

Jedna od poznatijih šetnica u općini Rakovica je poučna staza „Ruta vode“ koja prati kanjon rijeke Korane od kule Starog grada sve do Autokampa Korana u naselju Čatrnja. Njena terenska izvedba je većinom ravna i pruža posjetitelju priliku da uz šetnju istraži biljni i životinjski svijet. Šetnicom posjetitelji mogu doći do mlinice koja je obnovljena i uređena za turističke posjete. Posjetitelji mogu pogledati izložene primjerke alata i opreme koji su bili korišteni u prošlosti.³⁰

Speleon

Centar podzemne baštine, Speleon³¹, novootvoreni je centar koji sadrži i opisuje prirodnu i kulturnu baštinu Rakovičkog područja kroz četiri faze - speleologiju, geologiju, arheologiju i paleontologiju.

Speleon je objekt koji ima kružni oblik i zauzima površinu od 1200m², od kojih je 850m² namijenjeno za stalni postav koji predstavlja prirodne i povijesne značajke ovog prostora.

³⁰ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/nordijsko-hodanje-nordic-walking/>, preuzeto 27.03.2024.

³¹ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/speleon/>, preuzeto 27.03.2024.

Centar podzemne baštine otvoren je u siječnju 2023. godine, a nalazi se u neposrednoj blizini Baračevih špilja (Slika 13.).³²

Slika 13. Položaj Centra podzemne baštine Speleon

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

S obzirom da su Baračeve špilje poznate po nalazištu brojnih životinjskih ostataka iz ledenog doba, posjetitelji Gornje Baračeve špilje imali su priliku vidjeti tragove špiljskog medvjeda koji dočaravaju mjesto na kojem je zvijer pronađena. Tek otvaranjem Speleona posjetitelji imaju priliku vidjeti kako su životinje iz vremena ledenog doba zaista izgledale. Ulaz u objekt dizajniran je kao velika staklena stijena koje imitiraju ulaz u špilju (Slika 14.), a filigranski raspored prostorija s velikom centralnom dvoranom inspirirano je međuodnosom podzemnih špiljskih dvorana. U predvorju Speleona izložene su hiperrealistične replike egzotičnih životinja koje su nekada naseljavale ovo područje tijekom ledenog doba, ali ih danas više nema. Posjetitelji mogu vidjeti replike vunastog nosoroga, špiljskog lava, već spomenutog špiljskog medvjeda, vuka i hijene.³³

³² Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/speleon/>, preuzeto 27.03.2024.

³³ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/speleon/>, preuzeto 27.03.2024.

Slika 14. Centar podzemne baštine, Speleon

Izvor: Službena stranica JU Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/>

Izložbeni prostor je opremljen suvremenim, multimedijalnim modelima interpretacije, uključujući maketarske prikaze, LCD ekrane, smartglass te replike, animacije i multitouch ekrane. Posjetiteljski centar nudi i sadržaje poput ugostiteljskog objekta, multifunkcionalne dvorane, dječje igraonice, speleo-dokumentacijske knjižnice, suvenirnice, depoa i parkirališta. Obilazak centra moguće je isključivo uz stručno osoblje, a sam obilazak traje 45 minuta do sat vremena.³⁴

3.3. Prirodna baština turističke zajednice Općine Plitvička jezera

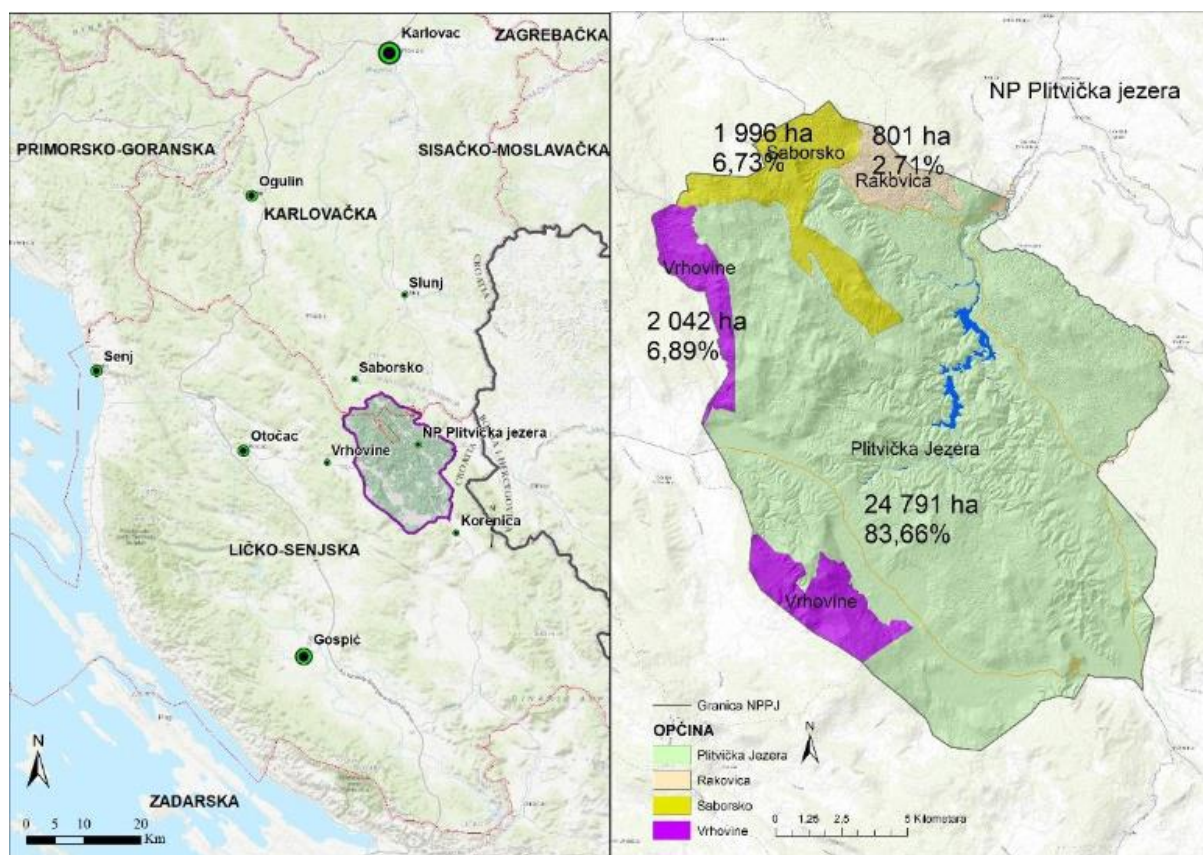
Nacionalni park Plitvička jezera

Plitvička jezera su najstariji, najveći i najposjećeniji nacionalni park u Hrvatskoj. Nalaze se u Gorskoj Hrvatskoj, između Like, Korduna i Ogulinsko-plašćanske udoline, odnosno, Male Kapele na sjeverozapadu i Plješivice na jugoistoku. Park se, administrativno, najvećim dijelom nalazi na području Općine Plitvička jezera i Općine Vrhovine, odnosno, 91% površine nalazi se u Ličko-senjskoj županiji, dok se ostalih 9% nalazi na području Općine Rakovica i Općine Saborsko, odnosno, u Karlovačkoj županiji (Slika 15.).³⁵

³⁴ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/speleon/>, preuzeto 27.03.2024.

³⁵ Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. – 2028.

Slika 15. Prostorni i administrativni položaj Nacionalnog parka Plitvička jezera

Izvor: Plan upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera 2019. – 2028.

Vodene površine Parka zauzimaju svega jedan posto (1%) ukupne površine, dok najveći dio površine zauzima šumsko područje (81%), zatim travnjačke površine (15%) i 3% pripada antropogenim utjecajem značajnije izmijenjene površine. Ukupna površina Parka iznosi 29.630 ha.³⁶

Iako čini samo 1% sveukupne površine Parka, voda je najbitniji element stvaranja sedre po kojima je Nacionalni park Plitvička jezera poznat (Slika 16.). Voda Plitvičkih jezera sadrži visoku koncentraciju otopljenog kalcijevog karbonata, u obliku kalcijevog bikarbonata. Na brzacima i sedrenim barijerama, mineralizirana voda izlučuje kalcijev karbonat, poznat kao kalcit, u obliku sitnih kristala koji se postupno nakupljaju. Mikrokristali kalcita povezuju se sa tvarima koje luče alge i bakterije. Nastale kristalizirane točke postaju mjesta oko kojih će se nastaviti taložiti kalcijev karbonat iz vode, stvarajući karakteristične sedrene barijere. Tri osnovna kemijska uvjeta koja moraju biti zadovoljena su da prezasićenost vode kalcijevim karbonatom (indeks zasićenja) mora biti veći od tri, pH – vrijednost vode mora biti viša od 8,0, koncentracija otopljenih organskih tvari u vodi mora biti niža od 10 miligrama ugljika. Za

³⁶ Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. – 2028.

navedeni proces stvaranja sedre bitne su razne bakterije, modrozelenne alge, alge kremenjašice, jednostanični organizmi (Protozoa) te višestanični organizmi mikroskopske veličine. Ovi organizmi tvore životnu zajednicu koja se razvija na kamenu, biljkama i predmetima potopljenim u vodi. Na kraju procesa formiranja sedre, oblik daju vodene mahovine, kao i drugi mikro i makroorganizmi, ličinke kukaca i drugi beskralježnjaci nastanjeni na barijerama.³⁷

Slika 16. Sedrena barijera

Izvor: Službena stranica JUNP Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/>

Zbog svoje ljepote, Plitvička jezera privlačila su puno posjetitelja pa su iz tog razloga 8. travnja 1949. godine proglašena Nacionalnim parkom³⁸ kako bi ih se stavilo pod trajni i najviši oblik zaštite. Nacionalni park Plitvička jezera³⁹ je među prvima u svijetu koji je, 26. listopada 1979. godine, uvršten na UNESCO-v Popis svjetske baštine. Za upis nekog područja na UNESCO-v Popis svjetske baštine, potrebno je proći zahtjevan i dugotrajan proces pri čemu područje mora zadovoljiti barem jedan od deset definiranih kriterija koji odražavaju njegovu jedinstvenu univerzalnu vrijednost. Nacionalni park Plitvička jezera upisan je na Popis svjetske baštine na temelju kriterija VII, VIII, IX.⁴⁰

³⁷ Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/sedra/kako-nastaje-sedra/>, preuzeto 29.05.2024.

³⁸ Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/>, preuzeto 29.03.2024.

³⁹ Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/istrazite-park/unesco-svjetska-bastina/>, preuzeto 29.03.2024.

⁴⁰ Kriterij VII se odnosi na područje koji sadrži karakteristične prirodne fenomene ili na područje izvanredne prirodne ljepote i estetske vrijednosti. Kriterij VIII obuhvaća područja koja predstavljaju izuzetne primjere važnih faza u povijesti zemlje, uključujući bilješke iz života i značajne neprekinute geološke procese u oblikovanju geoloških formacija. Kriterij IX odnosi se na područja koja su primjeri značajnog neprekinutog ekološkog i biološkog procesa u evoluciji i razvoju kopnenih, obalnih, slatkovodnih i morskih eko-sustava i životinjskih i biljnih skupina.

Nacionalni park raspolaže s dva ulaza u područje za posjetitelje, a obilazak Parka organiziran je kroz različite programe obilaska koji, osim šetačkih staza i mostića, uključuje i vožnju panoramskih vlakova i elektrobrodova (Slika 17.). Osim na ulazu, posjetitelji svoje ulaznice mogu kupiti i na web shopu Nacionalnog parka, a kupnjom ulaznice posjetitelji su osigurani u slučaju ozljede. Kako se ne bi narušavala priroda, za prihvat sve većeg broja posjetitelja brinu stručni radnici uspostavljenim procedurama.⁴¹

Slika 17. Elektrobrod na jezeru Kozjak

Izvor: Službena stranica JUNP Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/>

Nacionalnim parkom upravlja Javna ustanova Nacionalnog parka Plitvička jezera (JUNPPJ). Javna ustanova sadrži četiri hotela, dva kampa, sedam restorana i osam malih parkovskih objekata poput *bistroa*, *buffeta* i *caféa* smještenih unutar Nacionalnog parka ili u njegovom neposrednom okruženju. Hoteli Jezero, *Bellevue* i Plitvice nalaze se unutar granica Parka, iznad jezera Kozjak, dok se Hotel Grabovac, koji je trenutno van funkcije, nalazi izvan Parka. Kampovi, koji su pod upravom Javne ustanove, nalaze se izvan granica Parka. Kamp Borje se nalazi s južne strane, dok se kamp Korana nalazi sa sjeverne strane Nacionalnog parka. Restorani su uglavnom u sklopu hotela, osim dva samostalna restorana, a to su Poljana i Lička

<https://mingor.gov.hr/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/zasticena-podrucja/medjunarodno-proglasena-zasticena-podrucja/nacionalni-park-plitvicka-jezera/5342>, preuzeto 29.03.2024.

⁴¹ Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. – 2028.

kuća, smješteni u središnjoj zoni Parka. Mali parkovski objekti nalaze se na ulazima i unutar zone za posjetitelje, osim bistro Vučnica koji se nalazi u naselju Mukinje.⁴²

Bitno je spomenuti kako Javna ustanova Nacionalnog parka Plitvička jezera upravlja sa pet trgovina, pet suvenirnica i šest mjesta za vanjsku prodaju sladoleda. Od navedenih trgovinskih objekata, samo tri rade tijekom cijele godine – Robni centar u Mukinjama, Market Grabovac i suvenirnica u Hotelu jezero, koji su od velikog značaja i za opskrbu lokalnog stanovništva. Nakon osnovnih roba široke potrošnje, u trgovinama se najviše prodaju suveniri u obliku vodiča, video filmova, zanatskih umjetnina, odjeće s motivima Nacionalnog parka, lokalnih tradicijskih prehrambenih proizvoda, knjiga za djecu i slično.⁴³

Po svemu navedenom, može se zaključiti kako je Nacionalni park Plitvička jezera najznačajniji pokretač turizma, ne samo na ovom području, već na području čitave kontinentalne Republike Hrvatske, privlačeći veliki broj posjetitelja iz različitih dijelova svijeta svojom prirodnom ljepotom, raznolikom florom i faunom te UNESCO-ovim statusom svjetske baštine.

Plješivica

Plješivica je planina koja se proteže kroz istočnu Liku, duž granice sa Bosnom i Hercegovinom (Slika18.). Najviši vrhovi Plješivice su Ozeblin (1657 metara) i Gola Plješivica, (1647 metara).⁴⁴

⁴² Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. – 2028.

⁴³ Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. – 2028.

⁴⁴ TZO Plitvička jezera <https://www.discoverplitvice.com/hr/poi-hr/pljesivica-mountain/>, preuzeto 29.03.2024.

Slika 18. Položaj planine Plješivica

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Zbog stalno prisutnih vjetrova, vrh planine je gol i zato se često može čuti naziv Gola Plješivica (Slika 19.). Put do vrha Plješivice od strane Plitvičkih jezera vrlo je zanimljiv posjetiteljima ovog područja jer nije zahtjevan i vodi se uglavnom po šumskoj cesti sve do vrha te se stoga uspon s te strane može preporučiti svakom iskusnom šetaču.⁴⁵

Slika 19. Gola Plješivica

Izvor: Službena stranica TZO Plitvička jezera

⁴⁵ TZO Plitvička jezera <https://www.discoverplitvice.com/hr/poi-hr/pljesivica-mountain/>, preuzeto 29.03.2024.

Osim svojih prirodnih značajki, Plješivica je poznata po napuštenom radarskom objektu Jugoslavenske Narodne Armije na vrhu planine koji je bio u sklopu bivše zrakoplovne baze Željava. Objekt je duboko ukopan u planini kako bi se zaštitio od bilo kakvih vojnih udara, a izvana se nadgledao zračni prostor velikog djela Italije. Unutar radarskog objekta nalazio se i meteo-radar, heliodrom, trokatni objekt alpskog stila izgrađen od armiranog betona u kojem su bili smještene vojničke prostorije, dok je u podzemlju bila izgrađena mreža tunela s nekoliko izlaza u blizini vrha, u zgradi i na mjestu radarske opreme. Razgledavanje unutrašnjosti radarskog objekta se ne preporučuje posjetiteljima, osim u iznimnim situacijama kada je potrebno dopuštenje policije.⁴⁶

3.4. Kulturna baština turističke zajednice Općine Plitvička jezera

Mrsinj grad i stari grad Prozorac

Korenica, sjedište Općine Plitvička jezera, okružena je planinama koje pružaju razne mogućnosti za avanturiste. Osim već spomenute Plješivice, iznad Korenice se nalazi planina Mrsinj, također turistički značajna zbog svoje povijesti (Slika 20.).

Slika 20. Položaj starog grada Mrsinj

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Mrsinj grad srednjovjekovni je grad koji se nalazio ispod sjevernog vrha planine Mrsinj na 1112 metara nadmorske visine te se zato smatra jednim od najviših utvrda u Hrvatskoj. Bio je i

⁴⁶ CROATIA Infiltration https://www.youtube.com/watch?v=zv8kjS_xDYs, preuzeto 29.03.2024.

jedno od najznačajnijih sjedišta hrvatske župe Krbave, a pretpostavlja se da su tijekom 12. i 13. stoljeća u njemu prebivali biskupi Krbavske biskupije. Do 1486. godine, grad je bio u vlasništvu knezova Frankopana, a 1527. godine osvojila ga je Turska vojska.⁴⁷

Danas, na mjestu Mrsinj grada, mogu se vidjeti ostaci istočnog obrambenog zida, dok se duž ostalih strana ne mogu uočiti ostatci jer se smatra da zidovi nisu bili izgrađeni zbog toga što su okomite, visoke litice služile kao prirodne obrane grada. Na padinama se još uvijek mogu pronaći ostaci manjih stambenih i gospodarskih zgrada (Slika 21.).⁴⁸

Slika 21. Ostaci Mrsinj grada

Izvor: Službena stranica SŠ Plitvička jezera, <http://ss-plitvickajezera.skole.hr/skola>

Sa sjeverne strane iste planine, iznad sela Vrelo Koreničko, mogu se pronaći ostaci starog grada Prozorac. Pretpostavlja se da su stari grad Prozorac izgradili knezovi Krbavski tijekom 15. stoljeća kako bi nadzirali promet prema posjedima Frankopana u Drežniku i u Gackoj. Kasnije, u razdoblju osmanlijske vlasti (od 1530. godina) te habsburške vojne uprave (kraj 17. stoljeća), Prozorac je imao ulogu pogranične stražarnice. Za potrebe carskog povjerenstva, zaduženog za reorganizaciju Krbave i Like nakon oslobođenja od Osmanlija, nastao je najstariji prikaz starog grada Prozorca. Taj prikaz izradio je vojni inženjer J. F. Hollstein 1701. godine.⁴⁹

U okviru projekta valorizacije srednjovjekovne baštine na području Plitvičkih jezera, koji se financira sredstvima Javne ustanove Nacionalnog parka, Hrvatski restauratorski zavod započeo

⁴⁷ Službena stranica Srednje škole Plitvička jezera <http://ss-plitvickajezera.skole.hr/skola>, preuzeto 29.03.2024.

⁴⁸ TZO Plitvička jezera <https://www.discoverplitvice.com/hr/poi-hr/mrsinj-grad/>, preuzeto 29.03.2024.

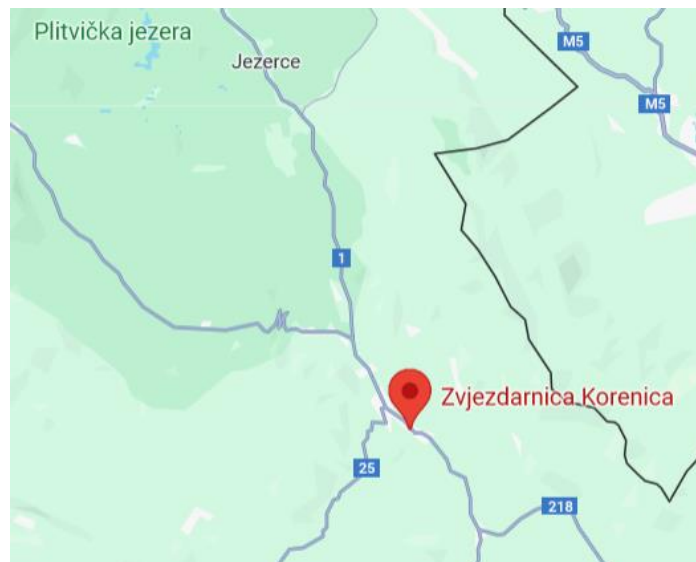
⁴⁹ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/stari-grad-prozorac-u-vrelu-korenickom/>, preuzeto 30.03.2024.

je s dokumentiranjem postojećeg stanja starog grada Prozorca. Na temelju podataka prikupljenih 3D laserskim skeniranjem, izradit će se nacrtna dokumentacija koja će sadržavati tehnički opis objekta. Navedeno će omogućiti nastavak arheoloških istraživanja i pripremu projekta prezentacije s ciljem njegovog integriranja u turističku ponudu Javne ustanove Nacionalnog parka Plitvička jezera.⁵⁰

Zvezdarnica

Lika je regija koja se ističe kao područje s minimalnim svjetlosnim zagađenjem u Republici Hrvatskoj što rezultira čistim, noćnim nebom pogodnim za promatranje teleskopom. S tim na umu, u Korenici (Slika 22.) je 14.03.2003. godine osnovano Astronomsko društvo Korenica s idejom izgradnje zvezdarnice.⁵¹

Slika 22. Položaj Zvezdarnice u Korenici

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Ideja se na početku smatrala rizičnim pothvatom, osuđenim na propast no iz društva su dobili veliku potporu i odobravanje lokalne zajednice, Općine, Turističke zajednice Općine Plitvička jezera, Ličko-senjske županije, mjesne školske ustanove i mnogih privatnih poduzetnika. Njihove donacije su osigurale nabavu potrebne optičke opreme i literature.⁵²

Zvezdarnica je promjera 10 metara i visine 17 metara te se smatra najvećom u Hrvatskoj (Slika 23.). Sadrži kupolu s automatskim otvaranjem i mogućnosti okretanja 360 stupnjeva. Na

⁵⁰ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/stari-grad-prozorac-u-vrelu-korenickom/>, preuzeto 30.03.2024.

⁵¹ Astronomsko društvo Korenica <http://www.adk.hr/index.php>, preuzeto 30.03.2024.

⁵² Astronomsko društvo Korenica <http://www.adk.hr/index.php>, preuzeto 30.03.2024.

prvoj etaži se nalazi informatički kabinet, na drugoj knjižnica s literaturom vezano za astronomiju, a na trećoj etaži je prostor za teleskope.⁵³

Slika 23. Zvezdarnica u Korenici

Izvor: Likaclub.eu, <https://likaclub.eu/>

Od samih početaka, Astronomsko društvo Korenica organizira javna promatranja značajnih astronomskih fenomena te provodi edukativne radionice za djecu. Ove aktivnosti doprinose promicanju interesa za astronomiju u lokalnoj zajednici, a može se predstaviti i kao dodatna turistička atrakcija.

Pilana i mlinska vodenica Špoljarić

Nakon što izvire kod Plitvičkih jezera, rijeka Korana je tijekom 19. i početkom 20. stoljeća u naselju Korana pokretala pet mlinova namijenjenih za mljevenje žitarica. Takvi mlinovi, koji su ujedno i vodenice, predstavljaju tradicijske gospodarske objekte karakteristične za razdoblje prije industrijske revolucije, a danas su u širem okruženju rijetki jer ih je većina prestala sa radom. Jedini mlin koje je obnovljen i danas u pogonu je mlin u vlasništvu obitelji Špoljarić u naselju Korana (Slika 24.). Mlinica je sagrađena u 19. stoljeću i uvijek je bila u funkciji osim tijekom ratnih razdoblja.⁵⁴

⁵³ Likaclub <https://likaclub.eu/jeste-li-znali-zvezdarnica-korenica-najveca-zvezdarnica-hrvatskoj/>, preuzeto 30.03.2024

⁵⁴ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/mlinar-iz-sela-korana/>, preuzeto 01.04.2024.

Slika 24. Položaj mlinice Špoljarić

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Objekt mlinice manjih je dimenzija, ima izdužen oblik, a građena je od sedre i brvna na kamenom podzidu, dok je krov pokriven daščicama. Unutrašnjost mlinice podijeljen je na mliništa, gdje se nalaze tri mlinska postrojenja te na mlinarevu sobu koja sadrži osnovni inventar potreban za odmor mlinara (Slika 25.). U prostoriji namijenjenoj za odmor mlinara smještena je oprema za odmor i boravak, namještajem ručno izrađenim u tradicionalnom stilu.⁵⁵

⁵⁵ Mlinar, A. Mlin-vodenica u obitelji Špoljarić (NASELJE KORANA, NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA). *Etnološka tribina*, 36 (29), 201-205., 2006. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/27546>

Slika 25. Soba s tradicijskim inventarom u kojoj boravi mlinar

Izvor: Mlinar, A. Mlin-vodenica u obitelji Špoljarić, <https://hrcak.srce.hr/27546>

Kroz povijest, mlin je bio središte zajednice za stanovnike naselja Korana, Sertić Poljane, Drežnika, Korita, Rastovače, koji su imali svoj red za mljevenje u ovom mlinu. Dok su čekali da se žito melje, ljudi su razgovarali o aktualnostima, poslovima, obvezama, a mlin je bio mjesto okupljanja gdje se pjevalo i gdje su se sastajali mladi. Iako se danas ne melje kao nekada, interes zajednice za mlinom je i dalje velik, a posjetitelji su uvijek dobrodošli. Mlin je pretrpio značajna oštećenja tijekom Domovinskog rata, ali unatoč tome, obitelj Špoljarić uspjela je djelomično obnoviti i ponovno mlin staviti u funkciju. Nakon rata, tijekom obnove naselja u okolici Plitvica, konzervatori Konzervatorskog odjela iz Zagreba pokrenuli su inicijativu za obnovu ovog mlina. Radovi su započeli u proljeće 2002. godine i obuhvatili su aktivnosti poput zamjene krova, izradu stropova, podova i stolarije, opremanje unutrašnjosti te uređenje okolnog prostora. Sredstva za obnovu mlina osigurali su Javna ustanova Nacionalnog parka Plitvička jezera i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.⁵⁶

Osim svoje prvotne svrhe, mlin danas ima mnogostruku važnost. Postao je dio kulturne baštine te turističke, izletničke i planinarske ponude. Također, služi kao edukativni primjer iskorištavanja hidroenergije na obiteljskim gospodarstvima te predstavlja tradicijski gospodarski objekt iz razdoblja prije industrijske revolucije, koristeći prirodne resurse u skladu s ekološkim načelima.

⁵⁶ Mlinar, A. Mlin-vodenica u obitelji Špoljarić (NASELJE KORANA, NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA). *Etnološka tribina*, 36 (29), 201-205., 2006. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/27546>

Vojna baza i podzemni aerodrom Željava

Aerodrom Željava nalazi se uz granicu Hrvatske i Bosne i Hercegovine, između Plitvičkih jezera i grada Bihaća (Slika 26.). Smješten je na ravnici podno, već spomenute, planine Plješivice, na visini od otprilike 300 metara nadmorske visine. Ukupna površina zračne baze iznosi otprilike osam milijuna četvornih metara, a većinski dio se nalazi unutar Hrvatske.⁵⁷

Slika 26. Položaj bivše vojne baze JNA, Željava

Izvor: Digitalne mrežne karte, Google karte

Službeno poznat kao Objekt Klek 505, podzemni vojni aerodrom Željava stekao je danas različite nadimke među posjetiteljima. Najčešće korišteni su izrazi poput Aerodrom Željava, Vojni aerodrom blizu Bihaća, Aerodrom u blizini Plitvica ili jednostavno – Željava. Vojna baza i podzemni aerodrom izgrađeni su u tajnosti tijekom Hladnog rata i to je bila najveća financijska investicija bivše Jugoslavije.

Na samom ulazu iz smjera sela Željava nalazio se kompleks zgrada koji čini bazu zvanu kasarna. Ovaj dio kompleksa strateški je osmišljen i izgrađen, a funkcionirao je kao potpora i logistika za tunele, najvažniji dio aerodroma. Na ulazu u aerodrom nalazile su se kancelarije, spavaonice, kuhinja, mehaničarske radionice i garaže, poligoni za trening i slični sadržaji. Udaljenost kasarne od tunela iznosi tri kilometra, a osoblje koje je bilo ondje stacionirano nije nužno bilo uključeno u rad u tunelima i pistama ili im nije bio dopušten pristup. Sve je bilo

⁵⁷ Aerodrom Željava <https://aerodrom-zeljava.com/istrazi-zeljavu/>, preuzeto 02.04.2024.

organizirano prema strogoj hijerarhiji i pod maksimalnim nadzorom kako bi se sačuvala tajna Željave. Zgrade baze danas stoje devastirane i prekrivene raslinjem, ali posjetitelji mogu vidjeti njihove ostatke. Tunelski sustav proteže se na tri i pol kilometra u planini Plješivica, a karakterizira ga velika složenost. Danas su svi dijelovi tunela otvoreni za istraživanje. Sklop tunela međusobno je spojen u obliku slova M i ukupno ima četiri ulaza/izlaza za avione i svi su smješteni na teritoriju Republike Hrvatske. Ulaz u tunel broj dva prepoznatljiv je po betonskoj oplati u obliku aviona dok ostali tuneli nemaju betonsku oplatu na ulazu. Što se tiče tehničkih instalacija, tuneli su bili opremljeni vrlo složenim sustavima kao što su pročišćivači zraka i vode, kanalizacija, električna energija i zaštita od radijacije. Svaki metar tunela bio je pod kontrolom nadzornih kamera zbog osiguranja projekta. Unutar tunela, gdje su bili smješteni avioni, nalazi se i grupa manjih tunela i prostorija s različitim funkcijama. Ovi prostori obuhvaćali su komadne centre, kuhinju, svlačionice, učionice, prostorije za ventilaciju, spremnike goriva, agregat u slučaju nestanka električne energije, spremište oružja, i drugo. Bitnu ulogu na aerodromu Željava imao je kontrolni toranj. Kontrolni toranj smješten je na uzvišenju između tunela dva i tri. Njegova strateška lokacija omogućavala je vizualni nadzor nad pistama i raskrižjem pista koje vode prema tunelima. Izlazi iz tunela označavaju početak piste koje tvore mrežu s uzletno-sletnim stazama. Ukupno je izgrađeno pet pista čija duljina varira od 2,5 km do 2,8 km i koje su međusobno povezane. Radi obrane, duž pista je izgrađena protuzračna obrana u vanjskim dijelovima, omogućavajući aerodromu obranu i sa zemlje. Većina pista je u izvrsnom stanju, osim nekoliko mjesta koja su uništena eksplozivom tijekom povlačenja Jugoslavenske Narodne Armije početkom Domovinskog rata. Danas se tri piste nalaze na teritoriju Hrvatske, dok su dvije u Bosni i Hercegovini. Uz same piste prolazi državna granica između spomenutih država. Danas, na ulazu u bazu, posjetitelji mogu vidjeti trup aviona Douglas C47 (Slika 27.). Ovaj avion, koji je u Drugom svjetskom ratu služio za prijevoz padobranaca, danas je izuzetno popularna atrakcija.⁵⁸

⁵⁸ Aerodrom Željava <https://aerodrom-zeljava.com/istrazi-zeljavu/>, preuzeto 02.04.2024.

Slika 27. Trup aviona Douglas C47

Izvor: Aerodrom Željava, <https://aerodrom-zeljava.com/>

Kulturno informativni centar Korenica

Krajem 2019. godine dovršena je izgradnja Kulturno-informativnog centra u Korenici (Slika 28.). Ovaj objekt namijenjen je različitim sadržajima koji nadopunjuje poslovni, turistički i kulturni život zajednice. Kulturno-informativni centar sadrži moderno opremljenu kino dvoranu s vrhunskim ozvučenjem, novu knjižnicu, natkriveni prostor za usluge tržnice tijekom zimskih dana, manju edukacijsku dvoranu za udruge, galerijski prostor i mali art shop likovnih umjetnosti. U kulturno-informativnom centru nalaze se još mesnica, pekara, dva ugostiteljska objekta te novi uredski prostori. Još uvijek novi kulturno-informativni centar središte je društvenog života u Korenici u kojem se često organiziraju predstave, nastupi, izložbe i slično.⁵⁹

⁵⁹ Likaclub <https://likaclub.eu/brojni-sadrzaji-pogledajte-kako-izgleda-novi-kulturno-informativni-centar-u-korenici/>, preuzeto 02.04.2024.

Slika 28. Kulturno informativni centar Korenica

Izvor: Likaclub.eu, <https://likaclub.eu/>

4. Suvremena obilježja turizma na području turističke zajednice Plitvičke doline i turističke zajednice Općine Plitvička jezera

Okolica Plitvica zbog svoje prirode i sadržaja ima više vrsta turizma na koje se oslanja. Zbog svojih prirodnih i kulturno-povijesnih značajki, može se reći da na ovom području djeluju pustolovni turizam, cikloturizam, lovni turizam, ruralni i sportski turizam, ali i kulturni turizam zbog starijih dijelova Nacionalnog parka i okolice, kao što su drvene kuće, stare utvrde i vodenice koje pružaju uvid u tradicionalni način života u regiji.

Pustolovni turizam namijenjen je osobama koje žele izbjeći gužvu masovnog turizma, a usmjeruje se na aktivnosti koje se nude u destinaciji. U okolici Plitvica gosti imaju priliku voziti *quad* i *buggy* vozila, okušati se u adrenalinskim parkovima, paraglidingu, raftingu i kayakingu, nordijskom hodanju, a mogu i planinariti na gore spomenutim planinama.⁶⁰

Cikloturizam nudi mogućnost istraživanja okolice na biciklu što omogućuje upoznavanje s lokalnom kulturom i prirodom. Područje oko Plitvičkih jezera prožeto je brojnim biciklističkim rutama, a gosti ovisno o preferenciji mogu birati između lakših i zahtjevnijih tura.⁶¹

⁶⁰ TZ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnosti/>, preuzeto 03.04.2024.

⁶¹ TZ Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnost/biciklisticke-staze/>, preuzeto 03.04.2024.

Zbog različitih vrsta lovne divljači, na području Općine Rakovica razvija se i lovni turizam. Gosti zainteresirani za lov mogu se obratiti jednom od tri lovačka društva koji djeluju na ovom području.⁶²

Ruralni turizam omogućuje gostima da iskuse život na selu, boraveći u seoskim kućama i sudjelujući u tradicionalnim aktivnostima. Boravak u seoskim domaćinstvima doprinosi boljem razumijevanju lokalne kulture i načina života.

Sportski turizam također igra značajnu ulogu za razvoj turizma na ovom području. Osim mogućnosti, planinarenja i bicikliranja, u okolici Plitvica organiziraju se i maratoni na koje se prijavljuju ljudi iz cijelog svijeta. Najpoznatiji je Plitvički maraton⁶³ koji se održava krajem proljeća, a natjecatelji mogu birati između staze od pet kilometara, polumaratona dužine 21 kilometra i maratona dužine 42 kilometra. Bitno je spomenuti i obnovljeni Športsko rekreacijski centar Mukinje⁶⁴ u koji je investirala Javna uprava Nacionalnog parka. Obnovom je dobiven suvremeni objekt sa sportskom i multimedijalnom dvoranom, dvije manje dvorane za teretanu i fitness, dok su na katu smješteni uredski prostori.

Navedene vrste turizma doprinose raznolikosti i daljnjem razvoju turističke ponude u okolici Plitvičkih jezera, čineći to područje poželjnom destinacijom za različite profile posjetitelja.

Što se tiče smještajnih kapaciteta, na teritoriju Turističke zajednice Plitvičke doline nalazi se četiri hotela, pet kampova, šest kuća za odmor, 130 soba i apartmana te jedno turističko naselje. Do 31. listopada 2023. godine, Turistička zajednica Plitvičke doline zabilježila je ukupno 281.039 noćenja (98,56% ostvareno u općini Rakovica, a 1,44% u Općini Saborsko). To predstavlja povećanje od 7,68% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, odnosno 20.042 noćenja više (Tablica 1.). Najveći udio u ostvarenim noćenjima pripada Nijemcima s 19%, zatim Nizozemcima s 12%, Talijanima s 10%, Francuzima s 8,5%, domaćim turistima sa 6%, dok ostale države sudjeluju s 5% ili manje. Udio noćenja domaćih turista u odnosu na strane iznosi 6%, dok su strani turisti odgovorni za 94% noćenja. Prosječno zadržavanje turista na ovom području iznosi 1,76 dana. Zahvaljujući kampovima i hotelima, naselje koje bilježi najveći broj noćenja je Grabovac sa 87.936 noćenja, zatim slijedi Čatrnja sa 80.053 noćenja.⁶⁵

⁶² Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnost/lov/>, preuzeto 03.04.2024.

⁶³ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/39-plitvicki-maraton/>, preuzeto 01.05.2024.

⁶⁴ Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/završena-je-obnova-sportsko-rekreacijskog-centra-mukinje/>, preuzeto 10.04.2024.

⁶⁵ Izmjene i dopune Godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice područja Plitvičke doline za 2023. godinu

Tablica 1. Turistički promet TZ Plitvičke doline od 01.01. do 31.10.2023. godine u odnosu na isto razdoblje 2022. godine po vrsti objekta

Objekt Vrsta objekta	Rakovica Broj noćenja 2023	Rakovica Broj noćenja 2022	Rakovica Broj noćenja Indeks	Saborsko Broj noćenja 2023	Saborsko Broj noćenja 2022	Saborsko Broj noćenja Indeks
Hoteli	38.564	34.127	113,00	0	0	0,00
Kampovi	104.552	112.207	93,18	0	0	0,00
Objekti u domaćinstvu	109.412	90.316	121,14	4.035	2.972	135,77
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj	24.476	21.369	114,54	0	6	0,00
Ukupno	277.004	258.019	107,36	4.035	2.978	135,49

Izvor: Izmjene i dopune Godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice područja Plitvičke doline za 2023. godinu

Na području Turističke zajednice Općine Plitvička jezera nalazi se pet hotela, 391 privatni smještaj, dva turistička naselja, dva kampa, devet drugih objekata za smještaj te dva hostela. U periodu od 01. siječnja do 30. rujna 2023. godine, ukupno je ostvareno 353.019 noćenja, što predstavlja povećanje od 22% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Odnosno 65.222 noćenja više (Tablica 2.) Najveći broj ostvarenih noćenja zabilježen je među gostima iz Njemačke s udjelom od 12%. Zatim, drugo mjesto dijele Francuzi i Talijani s udjelom od 8,6%, dok Sjedinjene Američke Države bilježe 8% udjela, Nizozemci 7,3% te Hrvati 6%.⁶⁶

Tablica 2. Turistički promet TZO Plitvička jezera u razdoblju od 01.01.2023. do 30.09.2023. u usporedbi s istim razdobljem u 2022. godini po vrsti objekta

VRSTA OBJEKTA	NOĆENJA 2023.	NOĆENJA 2022.	INDEKS NOĆENJA
Objekti u domaćinstvu	166.097	150.678	110,23
Hoteli	112.805	84.121	134,10
Kampovi	45.978	28.024	164,07
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj	25.461	23.755	107,18
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	2.678	1.219	219,69
Nekomercijalni plovni objekt	0	0	0,00
Nekomercijalni smještaj	0	0	0,00
Ostalo	0	0	0,00
Plovni objekt	0	0	0,00
Restorani	0	0	0,00
Ukupno:	353.019	287.797	122,66

Izvor: Prijedlog godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Općine Plitvička jezera za 2023. godinu

⁶⁶ Prijedlog godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Općine Plitvička jezera za 2023. godinu

4.1. Stanovništvo i doprinos stanovništva turističkoj zajednici

Stanovništvo okolice Plitvičkih jezera ima značajan utjecaj na razvoj turizma budući da se većina stanovništva bavi turizmom. Osim turizma, lokalno stanovništvo se bavi poljoprivredom, šumarstvom, ribarstvom te građevinarstvom. Također, prisutne su i prerađivačke industrije, trgovina na malo i veliko, kao i usluge popravka motornih vozila i motocikala.

Kao što je već navedeno, određen dio stanovništva se bavi pružanjem usluga smještaja u obliku privatnog smještaja poput soba, privatnih apartmana, kuća za odmor, malih obiteljskih hotela, a takva raznovrsna ponuda smještaja omogućuje gostima izbor između različitih opcija prilagođene njihovim potrebama i željama.

Određen broj lokalnog stanovništva djeluju kao turistički vodiči ili pružaju druge usluge posjetiteljima. Njihovo znanje i stručnost dovode do kvalitetnog iskustva turista, omogućujući im dublji uvid u povijest i značajne znamenitosti.

Baveći se vlastitim djelatnostima, stanovništvo često pruža autentična kulturna iskustva gostima, kao što su tradicionalna hrana, umjetničke radionice, lokalne manifestacije i događaji gdje gosti imaju priliku bolje upoznati lokalnu kulturu i tradiciju.

Bitno je spomenuti kako stanovništvo igra ključnu ulogu u očuvanju okoliša. Kroz aktivnosti poput održavanja staza, čišćenja područja i slično, stanovništvo pomaže u očuvanju prirodne ljepote što je bitno za privlačenje turista. Dokaz tome je akcija Zelena čistka koja se 22. ožujka 2024. održala u većini naselja Općine Rakovica, a glavni organizator je bila Turistička zajednica Plitvičke doline koja je osigurala sav potreban pribor.⁶⁷

Sve u svemu, za razvoj turizma u okolici Plitvica bitan je angažman lokalnog stanovništva, ne samo kako bi pružao atraktivne turističke sadržaje, već i za pružanje autentičnih iskustava i očuvanje okoliša.

4.2. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

U ruralnoj okolici Plitvica postoji izuzetno povoljna osnova za razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koja igraju ključnu ulogu u lokalnoj ekonomiji. Zahvaljujući netaknutoj prirodi i očuvanom tradicionalnom načinu života, ovaj oblik gospodarstva ima prostora za razvoj.

⁶⁷ Turistička zajednica Plitvičke doline, <https://plitvickedoline.hr/novosti/zelena-cistka-22-3/> preuzeto 10.04.2024.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo⁶⁸ organizacijski je oblik poljoprivrednog subjekta kojeg vodi fizička osoba, poljoprivrednik, radi stvaranja prihoda kroz samostalno i trajno obavljanje poljoprivrednih i dopunskih djelatnosti. Ovo se ostvaruje korištenjem vlastitih ili unajmljenih proizvodnih resursa te uz angažman rada, vještina i znanja članova obitelji.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u okolici Plitvica većinom se bave tradicionalnim poljoprivrednim djelatnostima poput uzgoja stoke, proizvodnje mliječnih proizvoda, voćarstvom i povrtlarstvom. Većina ih, također, proizvodi domaće proizvode poput sira, meda, rakije i suhomesnatih proizvoda, koristeći tradicionalne recepte i tehnike.

Bitno je napomenuti kako su obiteljska poljoprivredna gospodarstva na ovom području i nositelji kulturne baštine, odnosno čuvari tradicije. Uz to, podržavanjem lokalnih gospodarstava, posjetitelji doprinose održivosti lokalne ekonomije, ali i očuvanju okoliša.

4.3. Lokalna akcijska grupa Lika

Lokalna akcijska grupa Lika utemeljena je 15. svibnja 2013. godine s namjerom da unaprijedi konkurentnost poljoprivredne proizvodnje i prerade, istovremeno poštujući načela pametnog i održivog razvoja. Ciljevi grupe su i efikasno korištenje prirodnih i kulturnih resursa za poticanje gospodarskog oporavka, generiranje novih radnih mjesta te smanjenje depopulacije doprinoseći tako poboljšanju kvalitete života u regiji. LAG-a Lika obuhvaća područje od 5.898,07 km² i ima ukupno 36.102 stanovnika raspoređenih u 286 naselja. Grupa djeluje na području dvaju gradova, Gospić i Senj, i deset općina, uključujući Općinu Rakovica te Općinu Plitvička jezera (Slika 29.). Većinski se prostire u kontinentalnom dijelu Ličko-gorskog kraja, dok manji dio obuhvaća primorsko-podgorski dio. LAG Lika je najveći što se tiče teritorija i jedan od najrjeđe naseljenih LAG-ova u Republici Hrvatskoj.⁶⁹

⁶⁸Ministarstvo poljoprivrede <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322>, preuzeto 11.04.2024.

⁶⁹ LAG Lika <https://lag-lika.hr/opcenito-o-lag-u-lika/> preuzeto 13.04.2024.

Slika 29. Općine Lokalne akcijske grupe Lika

Izvor: Službena stranica LAG LIKA, <https://lag-lika.hr/podrucje-lag-a-lika/>

Područje obuhvaćeno LAG-om Lika bogato je prirodnom, tradicijskom i kulturnom baštinom. Očuvani okoliš pruža čvrst temelj i potencijal za razvoj poljoprivrede, turizma i drugih aktivnosti izvan poljoprivrede. Međutim, poljoprivredni sektor suočava se s ograničenjima poput teških uvjeta za gospodarenje, niske iskorištenosti poljoprivrednih zemljišta, neriješenih imovinsko-pravnih odnosa te fragmentacija zemljišta i šumskih posjeda.

Lokalna akcijska grupa Lika koordinator je petogodišnjeg projekta „INTEGRA LIKA 2020“ kroz koji se mogu vidjeti pozitivni učinci integralnog razvoja gospodarstva. Cilj navedenog projekta je promovirati Liku i podvelebitsko primorje s vizijom stvaranja globalno prepoznatljive destinacije koja će biti ekološki prihvatljiva, sa ponudom bogate autohtone gastronomske ponude te podrškom samoodrživih obiteljskih gospodarstva.⁷⁰

Radi promoviranja regije, LAG Lika uveo je regionalni certifikat kvalitete „Lika Quality“. Ovaj certifikat dodjeljuje se tradicijskim proizvodima iznadprosječne kvalitete koji imaju oslonac u tradicijskoj proizvodnji i koji su proizvedeni na području Like i podvelebitskog primorja. Osim za isticanje kvalitete odabranih proizvoda, „Lika Quality“ djeluje i na zaštiti istih. „Lika Quality“ znak osmišljen je kao kombinacija tradicionalnog simbola ličke kape i međunarodne oznake kvalitete – slova Q. Primjenom ove regionalne oznake kvalitete,

⁷⁰ LAG Lika <https://lag-lika.hr/opcenito-o-lag-u-lika/>, preuzeto 13.04.2024.

proizvodi i usluge koji je nose imat će posebno istaknutu poziciju na tržištu, kako u pogledu cijene tako i u marketinškom smislu.⁷¹

4.4. Događaji i manifestacije

Turistička događanja postaju sve značajnija budući da ih mnoge turističke destinacije koriste kako bi istaknuli svoj jedinstveni identitet i privukli pažnju posjetitelja. Ovi događaji mogu utjecati na različite aspekte ljudskog života poput socijalnog, kulturnog, ekonomskog, okolišnog i političkog. Međutim, njihov utjecaj može biti pozitivan i negativan. Pozitivni učinci mogu se očitati u poboljšanju lokalne ekonomije, jačanju zajednice, promociji kulturne raznolikosti te podizanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Negativne posljedice organiziranja događaja u turističkim destinacijama može se raspoznati u negativnim utjecajima na okoliš, negativne socijalne ili ekonomske posljedice poput prenapučenosti, povećane cijene usluga ili izazivanje socijalnih napetosti. Kako bi se maksimizirali pozitivni učinci i smanjili negativni, potrebno je pažljivo planirati, upravljati i procjenjivati ove događaje.⁷²

„Manifestacije obuhvaćaju posebne rituale, prezentacije, predstave ili proslave koje se pažljivo, planiraju i organiziraju kako bi obilježile posebne događaje ili postigle društvene, kulturne ili korporativne ciljeve.“⁷³

Manifestacije koje organizira Turistička zajednica Plitvičke doline mogu se podijeliti u pet razdoblja. Prva manifestacija obuhvaća Uskrs i Proljetni festival na kojima se organiziraju glazba uživo, lički uskršnji ručak, likovne radionice, kušaonica i kupnja domaćih proizvoda, potraga za nagradnim pisanicama te promo cijene za ulaznice u Nacionalni park, Baraćeve špilje i slično. Za vrijeme Proljetnog festivala organizira se i višednevno biciklističko događanje *Plitvice valleys bike weekend*. U lipnju se održava druga skupina događaja. Blagdan sv. Antuna Padovanskog manifestacija je koja se održava 13. lipnja, kada se uz misno slavlje organizira zabavni program te sportska događanja. Manifestacija Legende Plitvičkih dolina temelji se na likovima iz prošlosti rakovičkog područja koji prepričavaju priče i legende kraja. Ovaj program obuhvaća radionice za djecu, domaće proizvode i zabavne aktivnosti. Treća skupina su događaji u glavnoj sezoni kada se održava Dan Općine Rakovica te blagdan sv. Jelene što podrazumijeva događanja kroz više dana – folklorna večer, večer tamburaša i sl. Četvrta skupina događanja održava se u jesen, a to su manifestacije koje se odnose na obilježavanje Rakovičkog ustanka i spomen djela Eugena Kvaternika, obilježavanje Svjetskog dana turizma, potpora održavanju

⁷¹ Lika Destination <https://www.lika-destination.hr/regionalni-sustav-kvalitete/>, preuzeto 13.04.2024.

⁷² Trusić, T. (2021). *Manifestacije i turizam* (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:941295>

⁷³ Pivčević, S. "Upravljanje manifestacijama." *Ekonomski fakultet, Split* (2014).

biciklističke utrke kroz Karlovačku županiju tzv. *CRO race*, programi jesenske tematike. Posljednja skupina događanja obuhvaća Advent i Božićni sajam. Božićni sajam jednodnevna je manifestacija koja se održava pred Božić kada se uređuje izložbeno-prodajni prostor i održavaju zabavni program, tombola, humanitarne akcije, dječje predstave i sl.⁷⁴

Turistička zajednica Općine Plitvička jezera organizira događaje koji se mogu podijeliti u šest kategorija. Prva kategorija su kulturno-zabavne manifestacije. Tijekom siječnja i veljače tradicionalno se organizira maskenbal da djecu i odrasle. Tijekom ljetnih mjeseci, kada je destinacija najposjećenija, održavaju se kulturno-umjetnički događaji i degustacije tradicionalne hrane i pića. Također se održavaju projekcije filmova na otvorenom i koncerti tijekom ljetnih mjeseci, kao i aktivnosti poput Tjedna astronomije, planinarenja te izložbe slika. Druga kategorija se odnosi na sportske događaje. Tijekom proljeća organiziraju se maraton utrke, a tijekom svibnja obiteljski *bike* vikend. Treća kategorija su ekološke manifestacije od kojih je najpoznatija Dan medvjedeg luka koji se održava svake godine u svibnju. Uz nastupe folklornih društava, gosti mogu degustirati jela od medvjedeg luka. Četvrta skupina se odnosi na Advent u Općini Plitvička jezera kada se organiziraju koncerti, predstave i radionice za djecu i odrasle te doček dječje Nove godine te Nove Godine za odrasle. Peta kategorija događanja obuhvaća Uskršnji sajam koji se organizira subotom uoči Uskrsa. Posljednja kategorija događaja su ostale manifestacije za koje se tijekom godine može javiti potreba za njihovom organizacijom.⁷⁵

Turistički događaji se organiziraju radi zadovoljenja socijalnih potreba, razvoja objekata i infrastrukture, promocije gradova ili država, poticanja turističkih aktivnosti te postizanja različitih političkih ciljeva.

4.5. Budućnost i održivost turističkih zajednica Općine Plitvička jezera i Plitvičke doline

Suvremeni svjetski turizam obilježen je masovnošću sudionika u turističkom prometu što je rezultat masovnosti svjetskog stanovništva. Masovni turizam karakterizira stalni dolazak velikog broja turista na odredišta što može rezultirati izuzetno velikom koncentracijom posjetitelja na relativno malom prostoru i to tijekom određenih razdoblja tijekom godine. Posljedice masovnog turizma uvelike ovise o ljudskim faktorima, kako zaposlenih u turizmu,

⁷⁴ Godišnji program rada i financijski plan Turističke zajednice Plitvičke doline za 2024. godinu

⁷⁵ Prijedlog godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Općine Plitvička jezera za 2023. godinu

tako i samih turista. Iako turizam sam po sebi nije nužno zagađivač okoline, u masovnosti postaje neizbježan izvor zagađenja.

Glavni cilj Općine Rakovica za razvoj turizma je podići atraktivnost Općine kao turističke destinacije. Ključni ciljevi uključuju i održivo upravljanje turističkim resursima, proširenje i produblivanje lanca vrijednosti destinacije te povećanje prepoznatljivosti na tržištu. Vizija razvoja turizma Općine Rakovica je stvaranje prepoznatljive destinacije održivog turizma s autentičnim ambijentom, visokokvalitetnim uslugama, raznolikim i uzbudljivim sadržajima te doživljajima temeljenim na bogatoj prirodnoj i kulturnoj baštini. Inovativni sadržaji, izvrsna tradicionalna gastronomija, eko proizvodi i neodoljivi prirodni krajolici privlače goste tijekom cijele godine. Općina teži postati stimulativno okruženje za poslovanje i suradnju privatnog i javnog sektora. Neki od planiranih projekata Općine Rakovica u funkciji razvoja turizma, a vezani za infrastrukturu su:⁷⁶

1. Posjetiteljski centar Baraćeve špilje
2. Posjetiteljski centar Rakovica
3. Tematski park Stari Drežnik
4. Izgradnja mosta na rijeci Korani-Stipićevo most-šetnica i biciklistička staza
5. Implementacija cikloturističkih ruta: državna ruta br.3, županijska ruta, lokalne rute
6. Izgradnja pješačke staze uz državnu cestu
7. Tri tematske rute: voda, špilja, šuma
8. Tri interpretacijska centra: vode, špilje, šume
9. Kulturno poslovno središte Eugen Kvaternik

Općina Saborsko u svojoj je strategiji definirala tri strateška cilja. Razvoj turizma definiran je u prvom cilju koji glasi „Održivi gospodarski razvoj temeljen na ekološkim principima i specifičnostima ruralnog područja“ s naznakom na pod cilj „Razvoj turističke destinacije“.⁷⁷ Turistička zajednica Plitvičke doline je u svom godišnjem programu rada za 2024. godinu navela iduće ciljeve:⁷⁸

1. povećanje tržišne prepoznatljivosti,
2. povećanje turističkog prometa u odnosu na 2023. godinu,
3. stvaranje infrastrukturnih pretpostavki za razvoj održivog turizma,
4. unapređenje postojećih i razvoj novih turističkih proizvoda.

⁷⁶ Strategija razvoja turizma Općine Rakovica 2019. do 2024.

⁷⁷ Plan razvoja Općine Saborsko za razdoblje 2021. – 2027. godine

⁷⁸ Godišnji program rada i financijski plan Turističke zajednice Plitvičke doline za 2024. godinu

S obzirom da Turistička zajednica Plitvičke doline pripada Karlovačkoj županiji, vizija Karlovačke županije kroz razvojnu strategiju može se formulirati kao Županija s razvijenom poduzetničkom klimom i gospodarstvom, s visokokvalitetnim ljudskim resursima, održivim razvojem i kvalitetom života.⁷⁹

Turistička zajednica Općine Plitvička jezera u svom je Prijedlogu godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Općine Plitvička jezera za 2024. godinu odredila iduće ciljeve i aktivnosti:⁸⁰

1. Donošenje strateškog plana razvoja turizma i plana upravljanja na području Općine Plitvička jezera
2. Promoviranje destinacije na emitivnim tržištima
3. Pružanje podrške u organizaciji studijskih putovanja novinara i agenata
4. Poticanje i sudjelovanje u uređenju destinacije
5. Organizacija manifestacija koje pridonose obogaćivanju turističke ponude
6. Poticanje razvoja novih turističkih proizvoda u destinaciji
7. Obavljanje informativnih poslova vezano za turističku ponudu destinacije
8. Stvaranje i održavanje sadržaja na web stranicama i društvenim mrežama i redizajn web stranice
9. Prikupljanje i obrada podataka o turističkom prometu
10. Redovito prikupljanje i ažuriranje podataka o turističkoj ponudi, smještajnim i ugostiteljskim kapacitetima, kulturnim, sportskim i drugim manifestacijama te drugih informacija potrebnih za boravak turista u destinaciji.

Obje turističke destinacije imaju za cilj produžiti prosječno trajanje boravka turista, što ima za cilj smanjenje masovnosti. Iscrpljivanje i degradacija prirodnih i antropogenih resursa radi kratkoročnog profita je neprihvatljiva budući da takav pristup može dugoročno štetiti okolišu i zajednici. Iako je masovni turizam pridonosio povećanju standarda u manje razvijenim sredinama, ne smiju se zanemariti društvene i ekološke posljedice koje proizlaze iz neodgovarajućeg turističkog razvoja. Ključno je usmjeriti turistički razvoj prema održivim praksama koje ne štite samo okoliš već i kulturno i društveno naslijeđe, osiguravajući dugoročnu održivost destinacije.

⁷⁹ Razvojna strategija Karlovačke županije 2020.+

⁸⁰ Program rada TZO Plitvička Jezera za 2024. godinu

Zaključak

Plitvice koje se nalaze na brdovitom području u kontinentalnoj Hrvatskoj od velike su važnosti za hrvatski turizam budući da su generator gospodarskog razvoja za obližnje lokalne zajednice, pružajući stanovnicima radna mjesta i poticaj za razvoj turističke infrastrukture. Njihova postojanost potiče razvoj hotela, restorana, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava što doprinosi ekonomskom rastu ove regije.

S obzirom da privlače posjetitelje iz cijelog svijeta, Plitvička jezera nisu samo prirodni fenomen već i simbol ekološke važnosti i održivog turizma. Zbog suočavanja s velikim brojem posjetitelja i velikom oscilacijom sezonalnosti, Nacionalni park morao je uvesti novi sustav upravljanja kojim se nije promijenio broj posjetitelja već je ravnomjerno raspoređen, a takvo rješenje ima pozitivan utjecaj na okoliš, ali i na zadovoljstvo posjetitelja i zaposlenika.

Promociji, ali i održivom razvoju ove svjetski poznate atrakcije dakako pomažu i dvije turističke zajednice – TZ Plitvičke doline koje se nalaze na sjevernoj strani Nacionalnog parka, a djeluje na području Općine Rakovice i Saborsko te TZ Općine Plitvička jezera koje se nalazi na južnoj strani Nacionalnog parka, a djeluje na Koreničkom području. Obje turističke zajednice posvećuju svoj rad održivom turizmu promovirajući destinaciju i razvijajući turističku infrastrukturu gdje je neophodna suradnja s lokalnom zajednicom. Lokalno stanovništvo sudjeluje u turizmu tako što pruža usluge privatnog smještaja, ali i time što proizvode i prodaju domaće proizvode kroz svoja obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Osim domaćih proizvoda, stanovnici Plitvičkog kraja pružaju posjetiteljima mogućnost sudjelovanja u različitim aktivnostima. Tako se na ovom području osim kulturnog turizma, razvio i pustolovni, lovni, sportski turizam i vrlo važan cikloturizam.

Navedene turističke zajednice upravljaju bogatim prirodnim i kulturnim atrakcijama u koje su uložile velike napore i ulaganja kako bi se produžio prosječan boravak turista. Također, one su organizatori raznovrsnih zabavnih i edukativnih manifestacija i događaja.

Može se zaključiti kako budućnost turističkih zajednica Općine Plitvička jezera i Plitvičke doline, kao i samog Nacionalnog parka Plitvička jezera, izgleda obećavajuće. Turističke zajednice će nastaviti igrati ključnu ulogu u promociji i razvoju turizma. Nastavit će se ulaganja u razvoj turističke infrastrukture, kao i u diversifikaciju turističke ponude kako bi se privukao širi krug posjetitelja. Održivi razvoj bit će i dalje u središtu, s naglaskom na suradnju s lokalnom zajednicom i poticanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i domaćih proizvoda. Daljnja ulaganja u tehnologiju i infrastrukturu Nacionalnog parka doprinijet će praćenju i zaštiti okoliša, dok će edukacija posjetitelja igrati važnu ulogu u dugoročnom očuvanju parka.

Bibliografija

KNJIGE, ZNANSTVENI I STRUČNI RADOVI

1. Bralić, I. Hrvatski nacionalni parkovi. Zagreb : Školska knjiga, 2005.
2. Grofelnik, H. Je li održivi razvoj turizma ostvariv?. *Geografski horizont*, 65 (1), 21-34., 2019. <https://hrcak.srce.hr/236114>
3. Kruhek Milan, Anđelko Mijatović, Mladen Lorković, Ivan Stržić, Franjo Franjković, Ljiljana Dobrovšak, Ivan Pavličić, Đuka Brajdić, Nikola Magdić, Josip Zaborski, Jelena Obajdin, Petar Hodak, Mira Bićanić, Ljubica Magdić. *Rakovica – srce od Hrvata*. Zagreb, 2003.
4. Kušen, Eduard, *Turizam i prostor – Klasifikacija turističkih atrakcija*, Zagreb: Institut za turizam, 2002.
5. Majnarić, M. *Croatia Divina – Plitvička jezera*. Zagreb : Edicija za prirodne i kulturne znamenitosti, 2005.
6. Mijatović, Anđelko, Josip Bogović. *Spomenica župa Drežnik Grada, Vaganca i Korenice*. Zagreb: Društvo za zaštitu Plitvičkih jezera, 2000.
7. Mlinar, A. Mlin-vodenica u obitelji Špoljarić (NASELJE KORANA, NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA). *Etnološka tribina*, 36 (29), 201-205., 2006. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/27546>
8. Pivčević, S. "Upravljanje manifestacijama." *Ekonomski fakultet, Split*, 2014.
9. Prpić, B., Z. Seletković. Istraživanja u hrvatskim prašumama i korištenje rezultata u postupku s prirodnom šumom. U: B. Mayer (ur.), Unapređenje proizvodnje biomase šumskih ekosustava, 97 - 104, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Šumarski institut, Jastrebarsko, Zagreb, 1996.
10. Radoš, D. Dinamika strukture bukovo - jelove prašume Čorkova uvala (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, 2018. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:108:577393>
11. Tomašević Lišanin, M. *Poslovni slučajevi iz prodaje i pregovaranja*. Zagreb : Hrvatska udruga profesionalaca u prodaji, 2010.
12. Trusić, T. Manifestacije i turizam (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:941295>
13. Vidaković, P. *Nacionalni parkovi i turizam*. Zagreb : Zavod za zaštitu prirode SR Hrvatske : Institut za turizam, 1989.

14. Vidaković, P. *Nacionalni parkovi i zaštićena područja u Hrvatskoj : (očuvana priroda - kultura - ekoturizam)*. Zagreb : Fond za stipendiranje mladih za zaštitu prirode i turizam, 2003.
15. Zbornik Naučni skup Lika u prošlosti i sadašnjosti. Karlovac : Historijski arhiv u Karlovcu, 1971.

DOKUMENTI:

1. Godišnji program rada i financijski plan Turističke zajednice Plitvičke doline za 2024. godinu
2. Izmjene i dopune Godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice područja Plitvičke doline za 2023. godinu
3. Plan razvoja Općine Saborsko za razdoblje 2021.-2027. godine
4. Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019. - 2028.
5. Plan upravljanja Značajnim krajobrazom Baraćeve špilje i pridruženim područjima ekološke mreže (PU 8004) 2023. - 2032
6. Prijedlog godišnjeg programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Općine Plitvička jezera za 2023. godinu
7. Program rada TZO Plitvička Jezera za 2024. godinu
8. Razvojna strategija Karlovačke županije 2020.+
9. Statut Turističke zajednice Općine Rakovica, 2020. godina
10. Statut Turističke zajednice Općine Plitvička jezera, 2020. godina
11. Strategija razvoja Općine Plitvička jezera 2018. - 2022.
12. Strategija razvoja turizma Općine Rakovica 2019. do 2024.

INTERNETSKI IZVORI:

1. Aerodrom Željava, <https://aerodrom-zeljava.com/istrazi-zeljavu/>, (02.04.2024.)
2. Astronomsko društvo Korenica, <http://www.adk.hr/index.php>, (30.03.2024.)
3. *CROATIA Infiltration*, https://www.youtube.com/watch?v=zv8kjS_xDYs, (29.03.2024.)
4. Hrvatska Enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/prasuma>, (27.03.2024.)

5. Javna ustanova Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/znacajni-krajobraz/>, (27.03.2024.)
6. Kulturno-povijesna baština Parka – Lugarnica Čorkova uvala, <https://www.saborsko.net/>, (27.03.2024.)
7. LAG Lika, <https://lag-liko.hr/opcenito-o-lag-u-liku/>, (13.04.2024.)
8. Likaclub, <https://likaclub.eu/jeste-li-znali-zvezdarnica-korenica-najveca-zvezdarnica-hrvatskoj/>, (30.03.2024.)
9. Likaclub, <https://likaclub.eu/brojni-sadrzaji-pogledajte-kako-izgleda-novi-kulturno-informativni-centar-u-korenici/>, (02.04.2024.)
10. Lika Destination, <https://www.lika-destination.hr/regionalni-sustav-kvalitete/>, (13.04.2024.)
11. Ministarstvo poljoprivrede, <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322>, (11.04.2024.)
12. Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/prasuma-corkova-uvala/>, (27.03.2024.)
13. Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/istrazite-park/unesco-svjetska-bastina/>, (29.03.2024.)
14. Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/stari-grad-prozorac-u-vrelu-korenickom/>, (30.03.2024.)
15. Nacionalni park Plitvička jezera, <https://np-plitvicka-jezera.hr/zavrsena-je-obnova-sportsko-rekreacijskog-centra-mukinje/>, (10.04.2024.)
16. Nacionalni park Plitvička jezera <https://np-plitvicka-jezera.hr/39-plitvicki-maraton/>, (01.05.2024.)
17. Općina Saborsko – službene stranice, <https://saborsko.hr/o-opcini-saborsko/>, (10.03.2024.)
18. Plitvičke doline, <https://plitvickedoline.hr/atrakcija/stari-grad-dreznik/>, (27.03.2024.)
19. Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnosti/>, (03.04.2024.)
20. Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnost/biciklisticke-staze/> (03.04.2024.)
21. Plitvičke doline <https://plitvickedoline.hr/aktivnost/lov/> (03.04.2024.)
22. Rakovica.net, <https://www.rakovica.net/>, (10.03.2024.)
23. Službena stranica *Deer Valley*, <http://www.ranch-deervalley.com/>, (27.03.2024.)

24. Službena stranica Srednje škole Plitvička jezera
<http://ssplitvickajezera.skole.hr/skola> , (29.03.2024.)
25. Turistička zajednica Slunj <https://slunj-rastoke.hr/stari-grad-dreznik/>,
(27.03.2024.)
26. TZO Plitvička jezera, <https://www.discoverplitvice.com/hr/poi-hr/pljesivica-mountain/>, (29.03.2024.)
27. TZO Plitvička jezera <https://www.discoverplitvice.com/hr/poi-hr/mrsinj-grad/>,
(29.03.2024.)
28. Zakon.hr <https://www.zakon.hr/z/403/Zakon-o-za%C5%A1titi-prirode>,
(27.03.2024.)

Popis ilustracija

SLIKE:

Slika 1. Geografski položaj turističkih zajednica u odnosu na Nacionalni park Plitvička jezera.....	3
Slika 2. Karta Općine Rakovica	4
Slika 3. Geografski položaj Općine Saborsko	5
Slika 4. Geografski položaj Općine Plitvička jezera	6
Slika 5. Položaj Baračevih špilja	8
Slika 6. Gornja Baračeva špilja	9
Slika 7. Položaj Ranča Dolina Jelena	10
Slika 8. Ranč Dolina Jelena.....	11
Slika 9. Prašuma Čorkova uvala.....	11
Slika 10. Položaj lugarnice u Čorkovoj uvali	13
Slika 11. Položaj Starog grada Drežnik	14
Slika 12. Obnovljeni toranj Starog grada Drežnik	15
Slika 13. Položaj Centra podzemne baštine Speleon.....	16
Slika 14. Centar podzemne baštine, Speleon.....	17
Slika 15. Prostorni i administrativni položaj Nacionalnog parka Plitvička jezera	18
Slika 16. Sedrena barijera.....	19
Slika 17. Elektrobrod na jezeru Kozjak.....	20
Slika 18. Položaj planine Plješivica.....	22
Slika 19. Gola Plješivica.....	22
Slika 20. Položaj starog grada Mrsinj.....	23
Slika 21. Ostaci Mrsinj grada	24
Slika 22. Položaj Zvezdarnice u Korenici	25
Slika 23. Zvezdarnica u Korenici	26
Slika 24. Položaj mlinice Špoljarić.....	27
Slika 25. Soba s tradicijskim inventarom u kojoj boravi mlinar	28
Slika 26. Položaj bivše vojne baze JNA, Željava	29
Slika 27. Trup aviona Douglas C47	31
Slika 28. Kulturno informativni centar Korenica	32
Slika 29. Općine Lokalne akcijske grupe Lika.....	37

TABLICE:

Tablica 1. Turistički promet TZ Plitvičke doline od 01.01. do 31.10.2023. godine u odnosu na isto razdoblje 2022. godine po vrsti objekta..... 34

Tablica 2. Turistički promet TZO Plitvička jezera u razdoblju od 01.01.2023. do 30.09.2023. u usporedbi s istim razbojem u 2022. godini po vrsti objekta..... 34